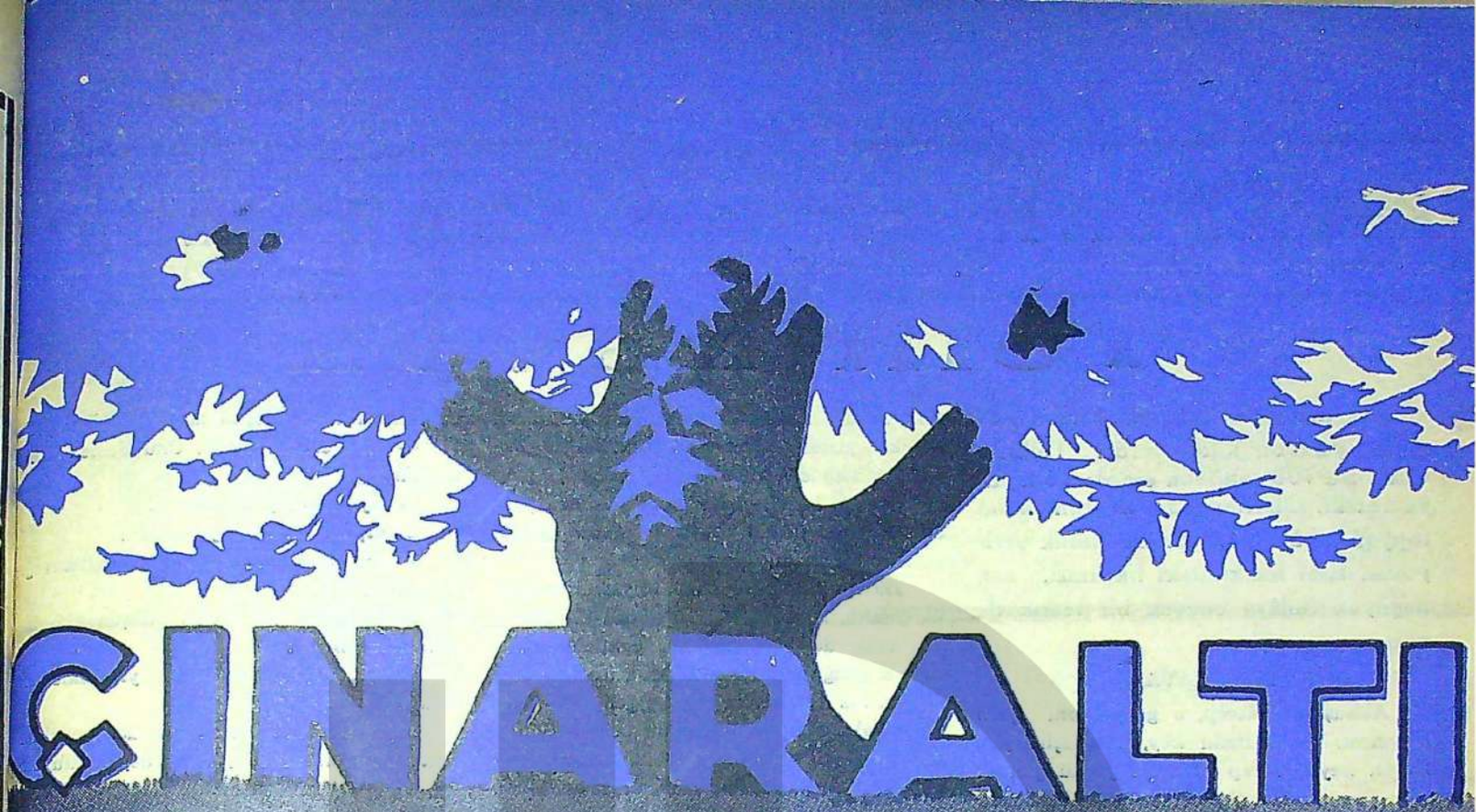

ÇINARALTI

HAFTALIK İLİM VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER

Namık Kemal	**Orhan Seyfi Orhon**
Büyük Türk milliyetçisi ve vatanseveri Namık Kemal ...	**H. E. Erkilet**
Vatan kasidesi (Şiir)	**Namık Kemal**
Macar literatüründe: Namık Kemal	**H. Namık Orkun**
Kemal'e doğru (Şiir)	**Dündar Akünal**
Namık Kemalin ruhuna	**Nejdet Sançar**
Namık Kemal için Türk güzideleri ne diyor?	**Dündar Akünal**
Gök (Şiir)	**Edip Ayel**
Arapça kelimelerin millî dehâsı	**Ali Canib Yöntem**
Harp türküsü (Şiir)	**Namık Kemal**
Millî bir ülkünün hayatî ehemmiyeti	**Dr. Mustafa Akansel**
Bugünkü Türkçülüğün esasları	**H. Namık Orkun**
Tellikavak (Hikâye)	**Yeni neşriyat**

Seçme güzel şiirler, resimler

335

SAYI • 21 KURUŞ • 10

BURUŞUKLUKLARI ve LEKELERİ nasıl "SİLMELİ"

Bu yeni ve şayanı hayret GÜZELLİK REÇETESİNİ tecrübe ediniz.

Cild hüceyrelerinden istihraç edilen ve genç ve sağlam bir cildin unsurlarına müşabih olan yeni ve kıymetli bir hülâsa. Bütün dünyada tanınmış bir clid mütehassısı tarafından keşfedilerek kemali itina ile seçilen hayvanlardan istihraç edilen ve «Biocel» tabir edilen bir cevher, şimdi cild gıdası olan pembe renkteki Tokalon kreminin terkibinde mevcuttur. Bunu her akşam yatmazdan evvel kullanınız. Siz uyurken cildiniz bu kıymetli unusurları masseder. Her sabah uyandığınızda cildinizin daha taze, daha genç ve daha yumuşak olduğunu görürsünüz. Gündüzleri (Yağsız - Beyaz) Tokalon kremini kullanınız. Bu basit tarzı tedavi sayesinde her kadın 10 yaş gençleşebilir ve her genç kızın gıpta nazarile baktığı şayanı hayret bir tene malik olabilir. Tokalon kreminin müsmir neticeleri garantilidir. Aksi takdirde paranız iade edilir.

RADYOLİN

İLE SABAH, ÖĞLE VE AKŞAM

Her yemekten sonra günde üç defa muntazaman dişlerinizi fırçalayınız.

1942

Talinizi deneyiniz

YENİ YIL

100,000

LİRALIK BÜYÜK BİR

Servet yüklenmiş

OLARAK TÜRKİYEYE GELİYOR

Millî piyango

Y lbaşı gecesi çekilecek

KİTAPLAR GAZETELE

Telli kavak

Genç hikâyecilerimizden Samim Kocagöz, yeni bir kitap verdi: Tellikavak... Bu 108 sahifelik eserde 16 hikâye vardır. Okurlarımıza, kitabın ismini taşıyan hikâyeyi bir örnek olarak veriyoruz. Eser hakkındaki fikrimizi, son neşriyatı hülâsa edecek bir tetkik ile ayrıca vereceğiz.

TELLİKAVAK

Akkuşların Recep, o gün, kızını gelin ediyordu. Bir haftadır köy, telâş içindeydi. Böyle, hayır, sevap ve neş'e yüklü günler, köy için sayılıdır: Senede ancak -o da bozuk aylarında- üçü, dördü geçmez.

Fakat bu sefer, Akkuşların yaptığı düğün, oldukça heyecanlı oldu. Recep, kıtkıtına geçinen bir adamdı. Dar dünyada, köyün diline destan olacak kadar güzel bir kızı, bir de ihtiyar karısından başka kimsesi yoktu. Mevsimine göre, üç dönümlük bahçesinde yetiştirdiği sebzeyi, satarak, geçinirdi. Gene bahçesindeki birkaç meyva ağacı, bahardan bahara, ona zararsız kâr temin ederdi.

Onun bu fakirliğinden dolayı köyde, kızına yavuz bir koca bulamıyacağına dair, senelerdenberi yerleşmiş bir kanaat vardı. Bu kanaati, kızın her yıl, büyüdükçe, artan güzelliği sarsıyordu. Ve nihayet bir gün, köyün en zengin delikanlısı Süleyman, birdenbire, Akkuşların Recebin kızına talip olunca, herkesin parmağı ağzında kaldı.

Asıl milleti hayrete düşüren sebep, şuydu :

Süleyman, halden anlar bir delikanlıydı. Recebin kızına talip olduğu zaman, müstakbel kayınpederi için :

— Babam, hiç üzülmesin.. Çeyiz çimen, istemez. Düğün masarifi de benden!

Dedi. İhtiyara bu haber gittiği vakit, dinç yüzünde bir tebessüm dolaştı. Kır sakalını karıştırarak :

— Oğluma söyleyin, ben fakirim, lâkin kızım zengindir. Çeyizi de var, düğüne sarf edecek parası da..

Cevabını verdi. Bu haber, köyde, oldukça gürültülü dedikoduya sebep oldu. Bazı kimseler, Akkuşların Recebin, gömülü altını bulduğunu iddia ettiler. Hattâ, bir aralık, Süleyman bile, acaba baltayı taşa vurmadım mı, Akkuşların Recebin altını olabilir mi? diye, ümitlere kapıldı.

Kararlaştırılan düğün günü yaklaştığı zaman bu muammanın düğümü çözüldü: Akkuşların Recep, bahçesindeki kocaman bir telli kavağı kestirerek sattı. Kavak, tamam onsekiz, yirmi senelik bir ağaçtı. Kalın gövdesi, müteaddit kalın dalları müthiş para etti. Recep, bu ağaçtan tamam yüz lira para aldı. Kızının bütün düğün masrafını gördü; çeyizini hazırladı.

Bu işe yalnız köydeki ihtiyarlar şaşmadı. Çünkü, bu âdet, atadan kalma bir âdetti. Kız evlât doğunca, ona hor bakılmaz, hemen doğduğu gün bir tellikavak dikilirdi. Bu kavak, kız ile beraber büyür; genç kız, ona baka baka gelin olacağı günü bekler. Şimdi, bu âdet köyde unutulmıya yüz tutmuştu. Akkuşların Recep, yaman bir adamdı vesselâm!.. Kızının yüzünü ak etti..

***

Köyün meydanında, delikanlılar, çingenelere zurna, davul çaldırıyor, oyunlar oynuyorlardı. Köyün bütün bayramına sadece Ömer, iştirâk etmiyordu. O, iki düğün evinin arasında mekik dokuyan bir sürü insan gibi, neş'eli değildi. Akkuşların ağzına kadar dolu evinin avlusunda bir köşeye çekilmiş, önünde bir çanak keşkek, elinde bir kaşık, boyuna düşünüyordu.

— Bu kavak işi yaman para getiriyor.. Getiriyor emme.. Yirmi yıl da beklenir mi ya...

Diye, mütemadiyen kendi kendine söyleniyordu.

— Elli kavak fidanı dikmiş olsam, yüzer kâğıttan, diyordu, bilmem ne kadar para eder gayri...

Ömer, bu düşüncelerle aklını bozacaktı. Elli kavak fidanını sadece yirmi yıl beklemek onun canını sıkıyordu. Kendi kendine :

— Şimdi yaşım otuz var... diyordu. Elli yaşında zengin olurum..

Bu kadar beklemiye, düşüne düşüne neredeyse, razı olacaktı O sırada düğün evinde muhtar kadar itibar gören köy muallimi karşısına dikildi.

— Ne o.. Ömer.. Pek düşüncelisin. İnsan böyle ferahlı günde suratını asar durur mu? Neye canın sıkıldı?

— Hiç muallim efendi. Ne sıkılsın.. Çok şükür halimize.. Sıkılacak hiç bir şeyimiz yok. Yalnız bir iş düşünüyorum da..

Muallim, onun yanına çömelerek:

— Anlat bakalım şu iş neymiş..

Dedi. Ömer, evvelâ, bu kadar dibsiz bir işi düşündüğünden utandı. Muallimin, kendisiyle alay etmesinden korktu.. Anlatmak istemedi. Muallim, ısrar etti:

— Söyle canım.. Benden neye gizliyorsun, senin elinden işini alacak değilim

— Yok canım. Hani.. Onu demek medim..

— Öyleyse söyle bakalım!

Ömer, bir iki kere yutkundu.

— Şu Akkuşların Recebin tellika meselesi...

Dedi. Sonra da bütün düşündüklerini muallime anlattı:

— İyi, hoş emme.. Yirmi yıl bekle uzun...

Diye, sözünü kestiği sırada, muallim uzun bir kahkaha attı. Ömer de, korktuğu başına geldi benimle alay edecek diye, başını eğdi; önüne bakmıya başladı. Muallim arkasına vurarak :

— Çok tuhafsın Ömer! Ne diye, yirmi yıl Akkuşların Recep gibi bekliyeceksin? Onun tellikavağı, kızının çeyizi olduğu için bekledi. Yirmi senelik kavağı yüz liraya satıyor değil mi o? Sen de beş sene bekler, on liraya satarsın. Beş senede de hani, tellikavak sızdır, kocaman ağaç olur...

Dedi. Bu lâfın üzerine az kaldı sevinçten Ömer, muallimin boynuna sarılacaktı.

— Yaman adamsın be muallim efendi. Hay çok yaşa!.. Nasıl da akıl ettin?

Diye bağırdı. Muallim gayet ciddî:

— Sen birdenbire heyecanlandın da işi halledemedin. Yoksa, yirmi yıl yerine, beş yıl beklemek pek âlâ senin de hatırına gelebilirdi. O kadar kocaman tellikavağı, yirmi yıllık kavağı ne yapacaksın ki..

Diye, cevap verdi.

***

Köyde, beş yıl, tamam beş yıl, Ömer ile cümle âlem alay etti:

— Bana bak! Duydun mu? Ömer, bahçesinin içinden geçen su arığının kenarına elli tane, tellikavak fidanı dikmiş..

— Ne olacakmış onlar?

— Ne olacak! Ömeri zengin edecekmiş...

Ömere, her rastgelen :

— Ömer! Nasıl, kavakların büyüyor mu?

Diye soruyor, arkasından da kıs kıs gülüyordu.

Ömer, bu alayların hiç birine metelik bile vermedi. Bahçesine her yıl, sebze ile beraber elli tane kavak fidanı dikmeyi ihmal etmiyordu.

Oldukça üzüntülü geçen beş sene nihayetinde Ömerin bahçesi boy boy yemyeşil tellikavaklarla süslendi. En evvel dikilen kavaklar adamakıllı büyümüş, gövdeleri, her

(Sonu 15 inci sayfada)

336

Çınaraltı

Dilde, Fikirde, işde Birlik

SAYI:	İdarehanesi;	TELEFON :
21	ıstanbul, Ankara caddesi, Hususî daire	22129

Namık Kemal

Yazan: Orhan Seyfi ORHON

Namık Kemal hakkındaki düşüncelerimiz ne olursa olsun, şu muhakkak ki bu büyük adamın çok kuvvetle yaşayan tarafları var. Lisan, teknik, zevk, ihtisas, yeni fikirler... Hasılı değişen bir dünyanın altından onun bir gün yılların tozlarını silerek dev cüssesile doğrulduğunu görüyoruz. Etrafımızda ona doğru bir kımıldama başlıyor. Bu, hayatımızda Namık Kemal devridir. Bir müddet için elimize ne geçerse üzerine fırlatıyoruz: Saygı, takdir, alkış, hayranlık.. Veyahud tenkid, tariz, istihfaf... Bu yığının altında onun tekrar yavaş yavaş öldüğüne inanıyoruz. Satırıyan külliyatı gibi hatırası anılmazlaşıyor. Yüzünün çizgileri, kahvelerdeki taş basması resminden daha sararmış, daha silik duruyor. Aramıza öyle aşılmaz engellerin girdiğine inanıyoruz ki mezarında kemiklerinin tozları bile çürümüş olmalıdır. Fakat bir gün ne taraftan estiği bilinmiyen bir mesih nefesi onu tekrar hayatımıza karıştırıyor. Namık Kemalin önümüzde heykelleştiğini görüyoruz. Eserleri yeniden heyecanla tetkik edilmeğe, neşredilmeğe başlanıyor. Münevverler, gazeteler, mecmualar, edebiyat tarihi müverrihleri, halkevleri, Maarif Vekâleti dikkatini Namık Kemalin üzerinde topluyor. O, kaç defa böyle öldü ve dirildi. Avrupada ölmüş sanılan Namık Kemal, Abdülâzizin hal'inde dirildi. Midillide ölmüş sanılan Namık Kemal, meşrutiyette ufukları dolduran bir şaşaayla dirildi. Cümhuriyette öldü zannedilen Namık Kemal bugün yine yaşıyor.

Ondaki bu mucizeli hayat nedir? Zaman zaman eriştiği bu (basü badelmevt) lerin sırlarını edebiyat müverrihleri, sosyologlar, âlimler araştırsın. Benim onda gördüğüm hiç ölmiyen ve hiç ölmiyecek taraf şudur :

Bizim his, fikir ve san'at cereyanlarımızın bir çoğu döne dolaşa o kaynağa ulaşıyor: Vatan ve milliyet fikri, inkılâp fikri, halkçılık, zulme karşı isyan, fikir hürriyeti, milletini üstün görmek, nikbinlik, hamasi şiir, ilk ihtilâlci, ilk roman, ilk oynanan millî piyes, ilk tenkit... Kısacası Namık Kemal, Türk cemiyetine yeni bir uyuş, düşünüş tarzı getirdi. Ruhumuza ilk ülküyü aşıladı...

Bugün hangi noktadan dönüp baksak gözlerimiz ufuklarda onun hayalini kucaklıyor. Bunun için Namık Kemali büsbütün nankör olmadan ve soysuzlaşmadan unutamayız!. Orhan Seyfi ORHON

27 Birincikânun 1941 Cumartesi

ÇINARALTI

Haftalık Türkçü, Fikir ve Sanat Mecmuası

Cumartesi günleri çıkar.

Abone şartları :

Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş.

Ecnebi: Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş.

Fiatı : 10 Kuruş.

337

Sayı=21, 27 Birincikanun 1941

Büyük Türk milliyetcisi ve vatan severi NAMIK KEMAL

Yazan :
Emekli General
H. E. ERKİLET

Büyük Türk milliyetçisi ve vatanseveri mık Kemal'in dünyaya göz açtığı 21 İlk- ıun, ulu ve kutlu bir günümüzdür ve e kalacaktır. Çünkü Namık Kemal, yük- ve temiz heyecanlar uyandıran ilâhî nâ- ı ve nesirlerile, tavru hareketile ve celâdet lu hayatile kendi öz ulusu Türk milletine ve millet sevgisi, hürriyet aşkı, hama- ve kahramanlık duygusu vermiş ve bu- n için bütün ömrünce türlü mihnet ve hatlere göğüs gererek rahat ve ikbalini da etmekten bir an geri durmamıştır.

...ban edip vücudümü ben rahı millete
...eyledim hayatımı fikri hamiyyete
...smim ademde olsa da hunum boğar seni
...ermem mecâl ben sana halka hiyanete»

Çekmedim ömrümde zenciri esaret barını
...ydi dünyadan müberrayım bilir dünya beni
...te meydanı hamiyyet, kaçma ey cellâdı zulm
Ya seni mahveylesin Mevlâ cihanda ya beni!»

Namık Kemalin, hürriyeti her şeyden üstün ve mukaddes tutarak kendine mefkûre edinmesi ve ömrünü Türk vatanının ve Türk milletinin hürriyeti uğrunda sarf ve istihlâk etmesi, millet ve memleketimizin saadet ve ikbalinin her şeyden evvel hürriyete bağlı bulunduğuna iman etmiş olmasından ileri geliyordu. Çünkü tek bir iradenin esiri olan ...iz bir millet ve memleket tesadüfen ne kadar iyi idare edilmek taliine mazhar olursa olsun nihayet iyi ve itibarlı bir sürü ve verimli bir mer'a olmaktan daha ileri gidemez. Ve bir gün baş aşağı düşmeğe mahkûmdur :

«Sütunu istikamettir ımadı rayeti devlet
Tutar ol hal ile mülkü seraser sayei devlet
Bulunmazsa adalet milletin efradı beyninde
...çer bir gün zemine arşa çıksa payei devlet»

Filvaki bir milletin bütün hassa ve me- ...etlerinin belirip gelişmesi ve bir memle- ...tin bütün varlık ve kaynaklarile inkişaf derek ulusa gerçekten mes'ud, daimî bir rd olabilmesi için her şeyden evvel yasalı - hürriyete ihtiyaç olduğu muhakkaktır. ...mık Kemal, hürriyeti bunun için ideal nmiş ve yazılarile milleti bu ideale doğru ...turmuştur.

...e efsunkâr imişsin âh ey didarı hürriyet
...i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten»

Maksatları belirsiz ve şüpheli bazı ya- ...arın dedikleri gibi Namık Kemal istediği ...yetin ne olduğunu bilmiyen ve bu hür- nasıl bulacağını kestiremiyen hedefsiz ...ir veya sadece münakaşasever yüksek bir edib değildi. Kemalin Avrupa ...çiliğini benimsememiş olduğunu ve ...kete ancak Arab ve İran göz ve itikatlarile irfan sokmağa çalıştığını yazmağa kalkışmak da yalnız fahiş bir hata değil ayni zamanda ağır bir iftiradır. Çünkü onun milleti Fransızlar gibi telâkki etmesi bile gözünün Fransada açıldığını gösterir (1).

Kemalin milliyet telâkki tarzının Osmanlı imparatorluğunun o zaman muhtelif unsurlardan mürekkep olan bünyesine en uygun olduğunu itiraf etmemek için insanın her türlü insaf ve fazilet hislerinden soyunmuş olması lâzımdır. Bununla beraber Namık Kemalin hürriyet davası Türk milleti içindi. Kemalin Arap ve İran irfanını memlekete sokmağa çalıştığı iddiası da yanlıştır.

Çünkü onun güttüğü hürriyet ve milliyet davası o zaman ne Arap ve ne de Acemde yoktu. O vatan, millet ve hürriyet aşk ve duygularını büyük bir heyecan ve derin bir samimiyetle Türke ilk terennüm eden, bu hususta her rahatsızlığa katlanarak muhalefetten çekinmiyen ve hattâ ihtilâl teşkilâtı bile yapan büyük bir Türk önder ve inkılâpçısıdır.

«Namık Kemal olursa muhalif ne dersiniz?
Elbet onun kemalini teslim edersiniz.
Dünya seferlerinde bu dâhiye daima,
Millet, vatan muhabbeti olmuştu rehnüma
Osmanlı âleminde o sahib hurûç idi,
Millet, vatan muhabbetinin belki mucidi (2).

Nitekim Süleyman Nazif de «İstibdada ilk isyan eden, millete vurulmuş zinciri kırmağa ilk teşebbüs eden koyun sürüsünün fevkinde bir eşref mevkie hakkı olduğunu millete ilk haber veren Namık Kemaldir.» der (Konferans 1922)

Bazı şüpheli adamlar Namık Kemalin milliyetçiliğini ve hattâ Türklüğünü şüpheye düşürerek işgüzarlık yapmak istemişlerdir. Namık Kemalin nasıl şuurlu ve heyecan dolu bir milliyetçi olduğu isbata değer bir şey değildir. Bütün şiir, makale, tarih, roman, tiyatro ve hikâyeleri onun nasıl sarsılmaz bir milliyetçi olduğunu gösterir. Aziz ve kıymetli dostum edip ve üstad İsmail Habib Namık Kemalin 77 yıl evvel yazdığı «Vatan» adlı makaleyi tahlil ederken şöyle yazıyor: «Mukaddesat tanımıyan materyalistlere karşı vatanı müdafaa ettiği gibi dünyayı tek vatan ve insanları tek millet görmek isteyen safdillere karşı da kuvvetli fikirlerle yine vatanı müdafaa ediyor (3)». Filvaki Namık Kemal «Bütün ömrünce yazılarında ve müsahabelerinde Türk milleti ve Türk vatanı için ağlamıştır. (4)» Onun döktüğü göz yaşları Arnavut veya Arap memleketleri için değildi. O vatanın Silistirede, Tuna ve Sava boylarile Rumelide kanamakta olduğunu görerek bütün his ve dikkatini oralara çevirmişti. Bütün milletin de gözlerini oralara çevirmesini istiyordu.

Namık Kemalin Türklüğüne gelince Süleyman Nazif, (1922 tarihli konferansında) Kemalin büyük dedesi Konyalı «Bekir ağa Morada çiftlikleri olduğundan bazı tezkerelerde» o ve oğlu Topal Osman paşa «Moralı diye geçmiş ise de doğru değildir» der.

Bundan başka Namık Kemalin Türklüğünü yabancı göstermekte menfaatleri olanlar, asker Abdüllâtif paşanın Konicada doğmuş bir kızı olan Namık Kemalin annesinin Arnavut olduğunu ileri sürerler ki bittabi o zamanlara göre Morada çiftliği bulunmak ve Koniçada mukim bulunmak veyahud oralarda doğmak Türk olmağa ve Türk kalmağa asla münafi değildir. Bahusus Koniçanın ve bilhassa Moranın Arnavutluktan ziyade Rumlukla münasebeti olduğu aşikârdır. Namık Kemalin, Ziya paşanın Harabatına karşı yazdığı Takipte (sahife 74) «Bendeniz Arnavudum ama o kadar ciğerden hoşlanmam.

---

(1) Dr. Rıza Nur, Türk Bilik Revüsü, 6 ncı Namık Kemal sayısı, sahife 747 (Beyoğlu Hasat Kitabevi).

(2) Abdülhak Hâmid, Tayıflar geçidi. Sahife 110.

(3) İsmail Habib, Yeni Edebî Yeniliğimiz. 2 nci tanzimattanberi cildi. Edebiyat Antolojisi sahife 103.

(4) Dr. Rıza Nur, Türk Bilik Revüsü, 6 ncı Namık Kemal sayısı Fransızca kısmı sahife 22.

Harabatın her sahifesinde ise bir ciğer mazmununa tesadüf ettikçe kendimi Bahçekapısında Süslünün lokantasında zannediyordum da gönlüme istikrah geliyor» sözlerini tedkik ve tahlil eden Doktor Rıza Nur: «Kemal Arnavud değildir. Bunu söylemek için elimizde deliller var. Evvelâ Takipteki sözler eğlence ve alaydan ibarettir. Hattâ burada Arnavutlarla eğleniyor, onlara ciğerci diyor; yani hakaret ediyor. Hem de daha dikkate şayan olanı, ciğerden yani Arnavuddan kusacak derecede iğrendiğini söylüyor. Eğer Kemal sahiden Arnavud ise bunu nasıl söylerdi!?.. (5)».

Bize kalırsa büyük dedesi Konyalı Bekir ağanın ve onun oğlu Topal Osman paşanın torunu olan, sevdiği vatana Ziya paşa ve Ali Suavi gibi «Türkistan» diyen Türk dilinin tasfiyesine şiddetli taraftar olan ve hece veznini millî Türk ölçüsü olarak şâirlere tavsiye eden ve nihayet:

Biz ol nesli kerâmi dudei Osmaniyaniz kim
Muhammerdır serapa mâyemiz hûni şahadetten
Biz ol âli himem erbabı cehdü içtihadız kim
Cihangirane bir devlet çıkardık bir aşiretten (6)

Diyen adam Türkten başka bir şey olamaz. Çünkü Namık Kemalin biz dediği, cihangirane devlet çıkaran aşiretin bir Arnavut aşireti olmayıp halis Türk Kayıhan aşireti olduğu malûmdur. Bundan başka büyük Türk şairinin neslinden geldiğini söylemekle öğündüğü Osmanlılar, Türkten başka bir şey değildirler. Çünkü hiç bir zaman bizdeki ne Araplar, ne Ermeni, Rum veya Arnavutlar kendilerine Osmanlı dememişler, Osmanlı Türkleri de kendilerinden başkalarına bu büyük adı vermemişlerdir. Bu sebeple Osmanlı kelimesi, Türk kelimesinin müradifidir ve Osmanlı Türküne aid bir manadan başka da bir manaya gelmemiştir. Osmanlı, Türklüğün sadece bir kolunu gösterir. Türk ifadesi umumidir ve bütün Türk ve Tatarlara şamildir. Osmanlı tabiri ise Osmanlı Türklerine aid ve münhasır kalmıştır; ve hiç bir zaman Osmanlı devletini teşkil eden Arnavud, Ermeni, Rum ve Arap gibi yabancı unsurlara delâlet etmemiştir. Osmanlılar deyince daima yalnız Osmanlı devletinin Türkleri anlaşılmıştır ve akla diğer unsur gelmemiştir. Bu sebeple Namık Kemal Osmanlılara mensup olduğunu gurur ve iftihar duyarak söylerken yalnız Türklüğünü teyid ve tevsik etmiş oluyor.

Bundan başka Namık Kemalin Türk milletine sonsuz sevgi ve bağlılığı kadar güveni de vardı. Ve bu, onun milliyetçiliğinin en kuvvetli tarafıydı. O derecede ki, Kemal, bütün ilhamlarını Türk milletinin istikbaline olan itimad duygularından alıyordu demek te bir hatâ olmaz:

«Hakir olduysa millet şanına noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sakıt olmaz kadrü kıymetten» (6)

H. E. ERKİLET

Vatan Kasidesi

Görüp ahkâmı asrı münharif sıdku selâmetten,
Çekildik izzetü ikbal ile babı hükûmetten.
Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten,
Mürüvvetmend olan mazlûma el çekmez ianetten.
Hakir olduysa millet şanına noksan gelir sanma,
Yere düşmekle cevher, sakıt olmaz kadrü kıymetten.
Vücudün, kim hamiri mâyesi hâki vatandandır,
Ne gam rahi vatanda hâk olursa cevrü mihnetten!
Muini zalimin dünyada erbabı denaettir,
Köpektir zevk alan sayyadı bi insafa hizmetten.
Hemen bir feyzi baki terkeder bir zevki faniye,
Hayatın kadrini âli bilenler hüsnü şöhretten.
Cihanda kendını her ferdden alçak görür ol kim
Utanmaz kendi nefsinden de âr eyler melâmetten.
Felekten intikam almak demektir ehli idrake
Edip tezyidi gayret müstefid olmak nedametten.
Durur ahkâmı nusret ittihadı kalbi millette;
Çıkar âsarı rahmet ihtilâfı reyi ümmetten.
Eder tedviri âlem bir mekinin kuvvei azmi,
Cihan titrer sebatı payı erbabı metanetten!.
Kaza her feyzini, her lütfunu bir vakit için saklar,
Fütur etme sakın devletteki zaafu betaetten.
Değildir şiyri derü zencire töhmet aczi ekdamı,
Felekte baht utansın bi nasib erbabı himmetten.
Ziya dur ise evci nf'atından ıztiraridir.
Hicab etsin tabiat yerde kalmış kabiliyetten.
Biz ol âli hemem erbabı ced ve içtihadızkim.
Cihangirane bir devlet çıkardık bir aşiretten.
Biz ol âli himem erbabı cehdü içtihadız kim.
Bize hâki mezar ehven gelir hâki mezelletten.
Ne gam pür ateş hevl olsa da gavgayı hürriyet?
Kaçar mı merd olan bir can için meydanı gayretten?
Kemendi cangüdazı ejderi kahr olsa cellâdın
Muraccahtır yine bin kere zenciri esaretten.
Felek her türlü esbabı cefasın toplasın gelsin;
Dönersem kahbeyim millet yolunda bir azimetten!
Anılsın mesleğimde çektiğim cevrü meşakkatler
Ki edna zevki âlâdır vezaretten, sedaretten.
Müberrayım ricavü havfdan, indimde âlidir:
Vazifem menfaatten, hakkım ağrazı hükûmetten.
Civanmerdanı milletle hazer gavgadan ev bidad.
Erir şimşiri zulmün ateşi hûnu hamivetten.
Ne mümkün zulm ile, bidad ile imhayı hürriyet;
Çalış idraki kaldır, muktedirsen ademivetten!
Gönlünde cevher elmasa benzer cevheri gayret,
Ezilmez şiddeti tazyikten, tesiri sikletten.
Ne efsunkâr imişsin, ah, ey didarı hürriyet,
Esiri aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten.
Senindir şimdi cezbi kalbe kudret, setri hüsün etme;
Cemalin tâ ebed dur dur olmasın enzarı ümmetten.
Ne yarı can imişsin, ah, ey ümmidi istikbal,
Cihanı sensin âzad evliven bin yeisü mihnetten.
Senindir devri devlet hükmünü dünyava infaz et,
Hüda ikbalini hıfzeylesin her türlü âfetten.
Kilabi zulme kaldı gezdiğin nazende sahralar.
Uyan, ey yareli şiri jiyan bu hâbı gafletten.

Namık KEMAL

(5) Dr. Rıza Nur, Türk Bilik Revüsü, 6 ncı Namık Kemal sayısı sahife 478.

(6) Namık Kemalin «Görüp ahkâmı asrı münherif sıdku selâmetten» mısraile başlıyan meşhur kasidesinden.

Macar Literatüründe
Namık Kemal

Yazan :
Hüseyin Namık Orkun

Büyük vatan şâiri Namık Kemal
kkında Macarcada da yazılmış eser-
vadır. Macar müsteşriklerinden
ury 1908 senesinde Budapesti
emle mecmuasında (Sayı: CXXXVI)
rk dram edebiyatı adlı mühim ma-
lesinde Namık Kemale de yer ver-
ş, onun da drama müteallik eserleri-
mevzu etmiştir. Bu mühim
profesör Németh Almancaya
me ederek tekrar basmak arzu-
idi. Ben de kendisine Türkçeye
vaad etmiş isem bugüne ka-
bu mühim yazıyı elde edemedi-
tercemeye de muvaffak ola-

Profesör Kunos da Magyar Szalon
mecmuanın 1891 senesinde neşre-
bir nüshasında yeni Türk ede-
dair başlıklı bir makale yaz-
ve burada Namık Kemalden de
bahsetmiştir.

Yine ayni zatın Osmanlı - Türk dil
adlı (1905) eserinde de Namık
bazı parçaların alındığını
ekteyiz.

zaman Türkiyede bulunan
ros Gyula da Türk şâirleri adlı
inde Namık Kemale beş sahife a-
mıştır.

Macar ansiklopedisinde Namık Ke-
hakkında aynen şu malûmata te-
etmekteyiz: «En yeni Türk dram
roman edebiyatının en yüksek şah-
hakkında, ki 48 ya-
r, pek az malûmatımız
Yetmiş senelerinde, ihtilâl za-
da genç Türklerin en mühim
olarak mühim bir rol oyna-
İlk defa olarak vatan fikrini o
etmiştir ve eserlerile öyle
tesir vücude getirmiştir ki o zama-
a kadar hiç bir şâir buna muvaffak
lamamıştır. Türk milletinin istiklâl
şkı, reform hareketi onun ruhunda
emerküz etmiş ve Türk edebiyatını
yle bir istikamete götürmüştür ki bu
debiyat eski an'anevî Müslüman gö-
şünden ayrılarak bu sayede millî
la girmiştir. Türklerin millî edebiyatı
nız Namık Kemaldenberi mevcud-
r. Onun siyasî faaliyeti de millî suuru
ndırmıştır. Edebî mahsulleri dram
roman sahasının en mükemmelleri-
Dramları arasında en mühimleri
ardır: Vatan yahud Silistire; bu
eser Almancaya da terceme edilerek neşredilmiştir. Akif bey; romantik mevzulu beş parçalık dram. Zavallı Çocuk.. En güzel ve en müessir olan Gülnihal adlı eseri olup bunda bazan ihtilâl zamanlarının serabına bazı telmihler vardır. Romanları arasında en meşhurları Ali bey olup bunda Türk hükûmet merkezinin cemiyet hayatının tasvirini vermektedir. Daha sonra Cezmi adlı eseri de Türklerin tarihten önceki (?) zamanlarından mevzu almıştır.

Bunlardan maada birçok şiir yazmıştır. Bunlar da yalnız el yazmalarından malûm olup gençler arasında ağızdan ağıza dolaşmaktadır. Hayatının son senelerinde milletinin terakki tarihini yazmak istemişti. İlk cüz neşir de edilmiştir; fakat bu birkaç formalık eserin ne kadar büyük tesiri olduğunu gören hükûmet bunda saklı telmihler aramış ve bularak eserin neşrini men etmiştir. Rivayete göre pek çok el yazması esereri kalmıştır; fakat ölümünden sonra bunları imha etmişlerdir. Bakınız: Kunos, Yeni Türk Edebiyatı hakkında (Magyar Szalon, 1891); Pröhle Vilmos, Kemal beyin dramları (Budapest, 1895).

Namık Kemal hakkında umumî edebiyat tarihlerinde de malûmat vardır. Bu umumî edebiyat tarihlerinden birisinde Namık Kemal hakkında malûmat veren Pröhle, diğerinde de Rasonyi'dir. Bunlardan birincisinde 9 - 10 sayfalık, diğerinde ise beş sayfalık izahat vardır.

Doğrudan doğruya Namık Kemal ve eserleri hakkında da iki eser yazılmıştır:

1 — Namık Kemalin dramları adını taşımakta olup 1897 de Kézsmark'da basılmıştır. Bunun da müellifi Pröhle Vilmos'dur. Ve eser 40 sayfadır.

2 — Bundan biraz daha mufassal olarak Vincze'de Namık Kemal Bey adlı 1911 senesinde bir eser çıkarmıştır.

En son çıkan bir Macar ansiklopedisinde Namık Kemal hakkında şu satırlar vardır: Millî Türk edebiyatının en yüksek şahsiyetidir. 1840 da Gelibolu civarında doğmuş, 1888 de ölmüştür. Bir adada nefyedilmiş bulunuyordu. İlk defa Türk milletinin uyanmasında siyasî olarak, gazete muharriri sıfatile ve şâir olarak çok çalışmıştır. Gazete makalesi olarak bütün Türkleri alâkadar eden meseleleri halletmiş ve başlıca mevzuu daima vatan olmuştu. Makaleleri vatan aşkının hakikî terennümleridir. Eski Türk hükûmeti onun açık sözlerinden korkarak yazı yazmaktan menedince Londraya, sonra Parise gitmiş ve nefyedilmiş genç Türklerin gazetelerinde yazmıştı. Siyasî tazyikler azalınca İstanbula dönmüş, şiir sahasındaki faaliyetleri de bu zamanda başlamıştır. İlk eseri Vatan adlı tarihî tiyatrodur. 1872 de basılmıştır. Mevzuu Kırım muharebesinde büyük bir söhret kazanmış olan Silistirenin müdafaasıdır. Mevzuun kahramanı İslâm beyin canlı hitabeleri ateşli tesirler yapmıştır. Namık Kemalin o zaman tiyatrosunun tesirli olmasından dolayı nefyedildiğini görüyoruz. Vatan ve Silistire ile muharriri bugün dahi Türklere canlı bir kudret olarak müessir olmaktadır. Akif adlı beş perdelik dramı da vatanperveranedir. Bu eseri cihan harbi esnasında Türk Kı-

Namık Kemal'in ruhuna

Yazan :
Nejdet Sançar

Büyük Kemal! Bu yeni yıldönümünde
u, ruhu, ülküsü ve her şeyi Türk olan
bugünkü torunların, senin büyüklüğün
inde en içten bir saygı ile eğiliyoruz. Bu
ygı, yurdumuza olan bağımızdan doğu-
. Biz, bugünkü torunların, bu yurt için
bi çarpmış her «Türk» ü olduğu gibi, se-
de gönüllerimizin içinde yaşatıyoruz. Se-
ı içimizdeki yerin mukaddes ve muhte-
dir.

Büyük Kemal! Sen; kanı, ruhu, ülküsü
herşeyi Türk olan bugünkü torunların
n en büyük vatan şehitlerinden birisin.
bugünkü torunların senin «Feleğin bah-
ı ve ikbalini ayaklar altına aldığın» ve
pis ve sürgünlerde kaderin ve namusun-
» gezdiğin için, gözlerini - uğrunda can
diğin - vatanın saadetini görmeden ka-
ığını unutmıyoruz. Onun içindir ki se-
n gibi biz de «Kemalin mezar taşı kalmadı
na namı kaldı» diyoruz.

Büyük Kemal! Kanı, ruhu, ülküsü ve
r şeyi Türk olan biz bugünkü torunların,
ık bütün Türk büyüklerinki ile birlikte
nin büyük ruhunun da sevinmekte oldu-
nu biliyoruz. Sen gözlerini «Millette ümit
tiğin feyzi» göremeden kapamıştın. Senin
ezar taşında «Vatan mahzun, Kemal mah-
n!» diye yazılmak gerekti. Fakat Türk
lerinde dolaşan senin büyük ruhun, bu
vatanın mahzun olmadığını elbette gör-
ktedir. Bugünkü torunların, senin, ter-
miz kalblerimizdeki mezar taşlarına «Va-

tan memnun, Kemal memnun» diye yazdık.

Büyük Kemal! Kanı, ruhu, ülküsü ve her şeyi Türk olan bugünkü torunların, dünyanın bu karışık çağında, seninki gibi dimdik başlariyle, yurtlarına gelmek isteyecek gafili bekliyorlar. «Hamurlarının vatan toprağından olduğuna» ve onun için «Vatan yolunda toprak olmanın gam sayılmadığına» inanarak bekliyorlar. «Felek bütün cefalariyle gelse vatan yolundan dönmiyeceklerine» söz vererek bekliyorlar. «gayriden imdat beklenince zaferden ümit kesmek gerekeceğini» bildikleri için, yalnız ve yalnız kendi güç ve süngülerine güvenerek bekliyorlar. «Mert olanlar bir can için gayret meydanlarından kaçmaz!» diyerek bekliyorlar.

Büyük Kemal! Kanı, ruhu, ülküsü ve her şeyi Türk olan bugünkü torunların vatanperverlikte, kahramanlıkta, mertlikte senin yolundan yürümektedirler. Bugün onlar da senin gibi «Vatanın ikbalini en büyük emel ve fikir» olarak tanımakta, «Bayrağımızda görünenin kan ile kılıç» olduğunu bilmekte, «Mayamızın şehadet [illegible] riyle yoğurulduğunu» akıllarından hiç mamaktadırlar. Asker oğlu asker olan ve bununla büyük öğünç duyan bugünkü torunların da tıpkı senin gibi «Yarayı erlerin tenine nişan», «Şehadeti askerliğin son rütbesi» saymakta, vatanın ayakta kalabilmesi için gereğince «Vücut topraklarının sınır boylarında kale» olması lâzımgeleceğine inanmaktadırlar.

Büyük Kemal! Kanı, ruhu, ülküsü ve her şeyi Türk olan torunların, vatan yolunda senden birer parçalardır. Onların da kalblerinde bugün yalnız «Vatan» vardır. Bu büyük duygudur ki senin millette ümit ettiğin halde göremediğin feyzi hazırlamaktadır. Türkün ufukları açılmıştır. Senin ruhun müsterih olsun, Büyük Kemal!..

---

ayı menfaatine olarak Kolozsvar'-
ki millî tiyatro oynamıştır. Eseri
meze Frigyes terceme etmişti. Bazı
atrolarından maada birçok roman,
k çok vatanperverane şiir ve tarihî
serler de yazmıştır.

Namık Kemalin hayatı ve eserleri
tanın istibdadı altından kurtulmak
steyen ve Türk milletinin istikbalin-
en emin olan genç Türkerin XIX un-
ı asrın ikinci yarısındaki faaliyetinin
ı sadık bir makesidir.

Hüseyin Namık ORKUN

Kemal'e Doğru

Yazan : **Dündar AKÜNAL**

Deldim yedi kat kubbeyi, yükseldim içinden.
Geldim sana özlem dolu gönlümle bu gün ben.

Bir şiir okumak; kalbimin en tatlı sesiyle,
Geldim sana bir damla su içmek hevesile.

Gökler mi tutuşmuş suyunun aynalarında!
Ruhum ki serinler bu alevden pınarında!

Gördüm, yolun etrafına gün nurunu saçmış,
Hürriyet o yollarda kızıl lâleler açmış!

Azdır sana, sonsuzluğu gönlüm gibi alsan,
Sendin; «ulusum âh uyan artık!» diyen insan!

Sendin bu gönüllerde birikmiş köpüren kin,
Onlarda bu gün dalgalanan kahkaha sensin!

İnsanlar, o yıllarla beraber eriyorlar,
Yıllar seni lâkin daha gençleştiriyorlar.

Vurdukça senin meş'alen îmanlara hâlâ.
Gürler ve derim: doğdu KEMAL, ölmedi asla!

Ruhumda yanan meş'ale ruhunda yanandır,
Fıtrat değişir sanma, bu kan, aynı o kandır (*).

Dündar AKÜNAL

(*) Fıtrat değişir sanma, bu kan yine o kandır.
N. K.

341

NAMIK KEMAL
için Türk güzideleri ne diyor ?

Yazan :
Dündar AKÜNAL

Namık Kemalin 101 inci yıl dönümü münasebetile, büyük vatan şâiri hakkında güzidelerle konuşmak fikri, bana ilk defa ve pek tabiî olarak Halid Ziya Uşaklıgili hatırlattı:

Eserleriyle pek iyi tanıştığım üstadı görmek ve yakından dinlemek.. Bu saadeti ömrüm oldukça unutamıyacağım.. Yeşlköyde trenden indim, caddenin üzerinde bir evin duvarını tamir eden işçilerden birine sordum:

— Halit Ziya Uşaklıgil'in evini biliyor musunuz?

Duvarcı tuhaf tuhaf yüzüme baktı; şaşırdım.. Yeşilköyde üstadın evini bilmemek affedilmez bir kabahat sayılıyor. Sonra, ben buraya ilk geldiğimi ve gelişimin yegâne sebebi üstadı ziyaret olduğunu anlattım ve evi tarif ettiler.

Uzun zamandanberi münzevî bir hayat süren üstadın kendilerine has tebessümleriyle uzattıkları eli büyük bir sevgi, saygı ile öptüm. Yılların ihtiyarlatamadığı, geniş bir kültür ummanının gençleştirdiği bu ak başın içinde ne uzun bir mâzi yaşıyordu! Büyük bir ehemmiyet ve takdirle bahsettikleri «Çınar altı» ailesinin şükranlarına, sevgilerine mütevazî tebessümleriyle cevap verdiler. Bir san'at zirvesinden yılların dürbüniyle baktıkları bugünkü edebiyat âlemimize ait incelemelerini anlattıktan sonra sordular:

— Benden öğreneceklerıniz mi var?

Ah üstad! Olmasın mı? Öğrenmek ve siz! İşte, ayrılması mümkün olmıyan şeyler...

— Namık Kemal için bir anket açtık, bizi aydınlatmanızı rica ediyoruz muhterem üstadım, dedim ve sordum :

— Namık Kemal'in neşrettiği fikirler bakımından kıymeti?..

— Namık Kemal? Namık Kemal için söylenenler o kadar çok ki ne söyliyeyim, dediler ve biraz düşündükten sonra, yazar gibi, anlatmağa başladılar:

— N. Kemal'in neşrettiği fikirlerin başında herkesçe bilinen ve aksine kail olabilecek kimsenin vücudü farz edilmiyecek olan bir tanesi vardır ki, en başka o gelir: VATAN SEVGİSİ... Hattâ doğru olarak iddia edilebilir ki, bizde fikir ve yazı hayatında VATAN kelimesini en evvel kullanan ve millete o kelimenin medlûlüne taalûk eden duyguları telkin eden odur. Onun nazarında vatan, Türk kanı pahasına ve Türklerin celâdet, hamâset savaşlariyle elde edilen bütün topklar demektir. Onun için zamanına göre onun vatan nazariyesini Osmanlı câmiası kımından almalıdır. Bizde cümhuriyet teis ettikten ve nice badirelerden geçtikten sonra yerleşmiş olan milliyet, yani Türklük hissiyatı N. Kemal devrinde pek tanınmış bir şey değildi. Bundan ona bir itham vesilesi çıkarmak insâfa pek muvafık olmaz. Bir mes'ut hâdisenin vukuundan evvel görülmüş olmasını ondan bekliyemezdik.

Üstadı dinlerken Tepebaşı'ndan tabiatı mavi gören Ahmet Cemil gibi ben de, kar-

Namık Kemal'in gençliği

şımda bütün bir san'at âlemini pembe tebessüm halinde duyuyor, altmış yıllık bir edebî hayatın iksirini kana kana içiyordum. Bazan bir kelimenin elleriyle hafızalarının yapraklarını çeviriyorlar, oradan insanı hayran eden vak'alar, bilgiler çıkarıyorlardı. Sırf kendilerini yormamak için ikinci suale geçtim :

— Namık Kemal'in san'at bakımından kıymeti? Derhal cevap verdiler:

— Şair miydi? San'atkâr mıydı? Lisan ve san'at sahalarında nasıl hizmetleri oldu?. N. Kemal lisana hakkıyle tasarruf eden ve o zaman Osmanlıcasını terkib eden anasıra, yani Arapçaya, Farscaya lâyıkıyla vâkıf olan bir edib idi. Türkün eski edebiyat muhalledatına bütün gavamiziyle, dekayıkıyle nüfuz ettikten sonra bu zeminde tekâmül eden kalem kuvvetini o zamana ait lisanın en mütekâmil nümunelerile vermiştir ve bu sahada azîm bir inkılâp yaparak san'atının payesine ulaşılamıyacak bir yüksekliğe çıktığını göstermiştir.. Biz, neslimizde onun eserlerinden öyle büyük istifadeler temin ettik ki, bu gün eli kalem tutan yaşlıların ona bir minnet duygusu taşımaması affedilmez bir küfran mesâbesindedir. Burada bir sual irad edilebilir: O bir şair mi idi?. Kendisine «tam manasiyle bir şairdi» demekte tereddüt olunablir. Şair; her hangi bir ilhamın, sanıhanın tesirile heyecana kapılan ve onun tesirile yazan, yazılarında heyecanlarını, okuyanların vicdanında da ihtizaza getiren bir adam ise Namık Kemal için pek, böyle idi, denemez. Onun heyecanları daha ziyâde VATAN AŞKIndan doğar ve bu aşkı terennüm ederken san'atının sihrine müracaat eder, böyle likle eserlerini kendisini alıp götüren bir kasırganın sürükleyişinden değil, şuur ile çalışmaktan çıkarırdı, denilirse daha muvafık bir hüküm verilmiş olur zannındayım.

Her cevaptan sonra biraz dinleniyor, kahvelerimizi içiyor, yine san'atın bir kapısından giriyor, benim için meçhul ve karanlık olan dehlizlerde üstadın meş'alesile dolaşıyorduk. Nihayet yolumuz Namık Kemal'e uğruyor, üstad da o tarafı aydınlatıyordu.

— Namık Kemal'in hayatımızdaki tesirlerine geldik üstadım!

«Hayatımız» ı hayatımız diye anladılar, ben de hiç değiştirmedim. Öyle ya Namık Kemal gideli elli yılı geçiyor, üstad seksen yılı aşan hayatile (Allah uzun ömür versin) Kemal'den sonra gelen bütün nesiller namına konuşmağa hak kazanmıyor muydu? Böylelikle bir nesil birkaç nesli hikâye edecekti :

— Hayatımdaki tesirine gelince; tam manasile şair olsaydı, meselâ Abdülhak Hâmit gibi, beni elbette sarsardı. Ben onu daha ziyade bir lisan üstadı gibi tanıdım ve ondan bütün istifadelerim, teessürlerim bu sahada vukua gelmiştir. Burada itiraf ederim ki onun romanlariyle sahneye ait eserlerinde «keşke böyle olmasaydı» dedirten pek çok şeylere tesadüf ederdim. Hâlâ da böyledir. Onları okuduğum sıralarda garp edebiyatı ummanına da dalmıştım. Orada gördüğüm eesrlerle onunkiler arasında tabiî olarak zihnimde doğan mukayeseler elbette Namık Kemal'in lehine olamazdı. Bununla beraber o eserlerin lisan füsûnuna kapılmamak da mümkün değildi... Lisanına bu kadar mutasarrif olan bir edibin nasıl olup ta lisan

342

...alon, 1891) ; ...

yanlışı yaptığını soranlar oluyor! Bula bula bir «matbuülendam» hatası bulmuşsar, belki başkaları da vardır. Dünün ve bugünün kalem kullananlarından hangi edib bu tarzda hatâ yapmadığını iddia edebilir? Ben altmış yıla yakın bir zamandanberi yazı yazıyorum. Hâlâ kelime, sarf, nahiv.. yanlışları yaptığımı itiraf etmek mecburiyetindeyim. Eğer itiraf edilen günahlar kısmen affa şayan ise, böyle olanları hoş görmeli ve öte tarafa geçmelidir»

Üstad yorulmuşdu! Derin bir nefes aldılar. Sonra Türk grameri hakkında pek kıymetli fikirlerini söylediler. Edebî meskeri şöyle bir dolaştık, memleketimizde son zamanda çıkan romanlar üzerinde durduk : Çocuk Adam, Fahim Bey ve Biz, Perde Arkası... Daha fazla rahatsız etmemek düşüncesiyle, doyamadığım sohbetlerine vedâ etmek zaruretinde kaldığım bu irfan yuvasından ruhum bir bahar serinliği içinde, kafam dolgun ayrılıyorum.

***

Namık Kemal hakkında çok kıymetli yeni bir eser hazırladığını duyduğum Üç İstanbul müellifi Mithat Cemal'i günlük işlerinin uğultuları arasında görebildim. Sorulara karşı «Bu suallerin cevapları birer cilt kitaptır.» dedi ve sonra cevaplarını hülâsa etti:

Kitapları dolduracak malûmatla benim ne alâkam olabilir? Fakat mevzuun ehemmiyetine göre değil, kendime göre cevaplarımı birer satırla söylüyorum :

1 — Hâlâ Kemal'i konuşuyoruz. Bu, kendisinden bir şeyler kaldığını göstermez mi?

2 — Kemal, edebiyatı san'at diye değil vasıta diye kullandı. Yazıları «İnsan hukuku beyannâmesi» nin yapraklarıdır.

3 — Hâlâ biraz onun nesrini yazıyoruz; Serveti Fünun'a, Yeni Mecmua'ya, Ülkü mecmuasına, hasılı isimleri fikir akıntılarının kitabeleri olan mecmualara ve onların cemiyete attıkları yazı tohumlarına rağmen...

★

Üstad Peyami Safa'yı, Tasviri Efkârın kapısında otomobilden inerken karşıladım. Aramızda bir hürmet mesafesile merdivenleri beraber çıktık.

Hiçbir zaman bir N. Kemal meselesi olmadığına ve olamıyacağına kuvvetle inanan Peyâmi Safa, suallere, bir kül halinde Namık Kemal'i ifade etmeleri bakımından, toplu olarak şöyle cevap verdi:

— Namık Kemal'in Türklüğüne ve Türk toprağına bağlılığına karşı vesika değerine sahip bir tenkit yapıldığını görmedim. Gördüklerim, içinde tek bir delil ve vesika haysiyeti olmıyan, altında salâhiyetli bir tek imza taşımıyan, Beyoğlunda sabahçı kahvelerinin köşelerindeki fikir serseriliklerini broşür sayfalarına vurduran bir takım dedikodulardan ibaret.. Bunların arasında edebiyat tarihimizin alâkasına lâyık tek, tük bir iki iddia varsa bunların da cevabı yüzlerce defa vesikaların ağızlarından verilmiş-

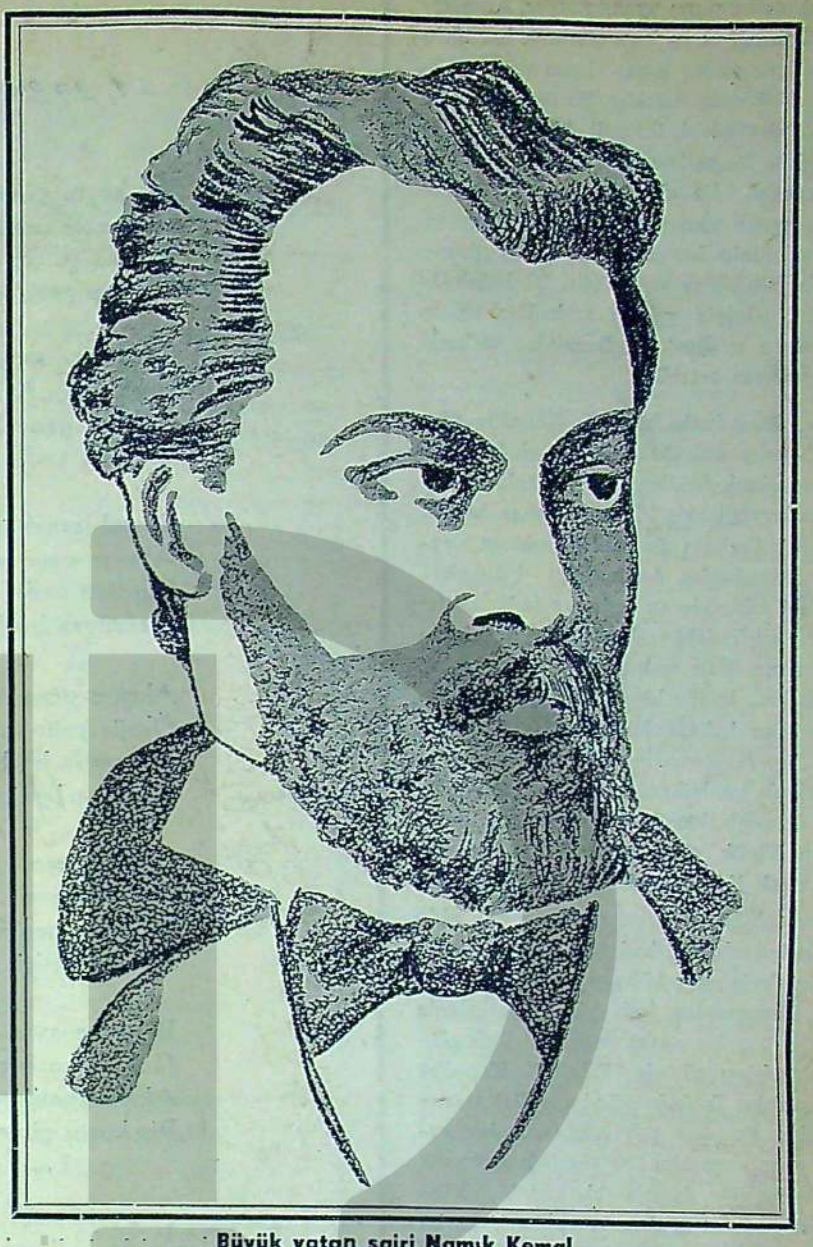

Büyük vatan şairi Namık Kemal

tir. Hiçbir zaman olmamış bir Namık Kemal meselesinin bundan sonra da olabileceğine inananlardan değilim. İftiralara karşı bütün kapılar kapanmış ve üzerine hakikatin kol demiri vurulmuştur.

Namık Kemal, fikir bakımından, içinde yaşadığı Avrupa kültürünün bütün mitlerini benimsemiş bir adamdı. Namık Kemal'i tenkit Rousseau'yu tenkitten farksızdır. Hürriyet romantizmine düşmüş olması bakımından, kaside şâiri, meselâ bir André Chénier'den daha az mazur değildir. O devirlerin müşterek ölçüsü, bu hürriyet nizamına karşı hasretin içindeydi.

Namık Kemal'in bu gün bizim anladığımız manada milliyetçi olmamış olmasına da şaşılamaz. O zaman, milliyeti bir sistem değil, toprağı toprağa ve siyasî camiaya bağlılıktan ibaret bir yurd sevgisi halinde yaşıyordu. Namık Kemal, en büyük Avrupa şairlerinde bile tatlı bir mırıltıdan ibaret olan bu sevgiyi bir kara sevdâ halinde büyük bir heyecana yükselten ilk, tek, Türk vatan şairidir. Bu ulvî köpürüş yanında artık hangi fikir, hangi sistem, hangi san'at çeşidi arayalım? Namık Kemal bir köpürüşdür ve bu köpürüş bir insanı bir toprağın mukaddesleri arasına sokmağa bol bol yeter.

Namık Kemal Türk azizlerindendir ve hatırası üstünde herhangi bir isnad veya şüphe gevelemek bu toprağa karşı densizlik olur.

★

Mektebin merdivenlerinden ağır, ağır, düşüne, düşüne inen Halit Fahri, Namık Kemal ismini işitir işitmez, bir mabedin ilk basamağındaymış gibi toplandı, idealinin kutsallığını koruyan bir müdâfi samimiyeti ve düşünen tebessümiyle mukabele etti. Demek, istiyordu ki: Namık Kemal için hayranlıktan, kutsal bir duygudan başka ne beslenebilir? Kemal ki vatanın canlanışıdır.. Büyük bir ciddiyetle fikirlerinin derecelerine göre kâh şiddetlenerek, kâh coşarak adımladığı salonda Kemal'e giden yolu arıyormuş gibi cevaplarını verdi :

1 — Bizde tam kudretiyle bir VATAN mefhumunu ve buna tabiî bir zeyl halinde

MİLLİYETÇİ DERGİ

mefhumunu uyandırmıştır. Arkasın-tiştirdiği ve en kara günlerde her türlü k ve zulme karşı isyan duyan bünesil onun eseridir. Bu cepheden N. diğer edebî, iktisadi, içtimai fikirler daki hizmetleri de bir an için unuk kabil bile olsa (ki buna da imkân yorum) yine çok büyük adamdır ve milletinin her devrinde iftihar duyabir fedakârlık sembolidir. Türk inkılâın vaktiyle yaktığı mukaddes vatan, yet ve milliyet mefhumiyle yetişmiş amanların eseridir.

2 — Bu sahada başta N. Kemal'in şiirhatırlıyoruz. Bu şiirler gerek hâvi oları yüksek fikirler, gerek âhenklerindek kuvvetli akış itibariyle bence hamâsî millî intibaların söz halinde fışkıran alevn mısralardır. Amma bazı kelimeleri, ri eskiymiş, şu imiş, bu imiş.. bütün o şiirlerdeki coşkunluğa hiçbir eksikveremez. Bazı mısralarındaki uzatmalar, ltmalar... bugün hiç şüphesiz ki ne estene lisan bakımından müdafaa edilemez. ben N. Kemal'in şiirlerindeki kuvveti halinde ve bilhassa devrinde yaptığı ve da yapmakta devam ettiği tesir bakıan büyük görüyorum. Esasen iki ro- gerek lisan, gerek teknik bakımından kusurludur. Piyeslerinde de en sâde yazabildiği kadar en koyu Osmanibaielerle dolu bilhassa teşbih ve istiare lüzumundan fazla yüklü meclislerde tam bir san'at zaviyesini ölçü olaalmadığını gösterir.. Fakat, N. Kemal'in san'atın üstünde idi, bu millet uyanacaktı. Bu onun çok yazmasına, her çeen eser vermesine ve yarattığı heyecanı eksiltmeden devamlı bir surette yürütesine kendisini mecbur kılıyordu. Yani, bu da büyük vatanperver N. Kemal, san- N. Kemal'i zaruret halinde zavıflatmak ivetinde kalıyordu. Bir san'atkârın bu ği yapması doğru mudur? Hakkı mı Fakat o san'atkâr her şeyden evvel bir ve hürriyet dininin yaratıcısı ise, vapedakârlığı bile takdis etmemek pek hazin haksızlık olur. Devrinde sadece (vatan hut Silistre) nin Gedikpaşa Tiyatrosunda andığı gece bütün halk ve bilhassa genç- arasında saltanatı bile ürkütecek kadar ecan andıdığını hatırlarsak bu fevkabize pek çok tahlillerden ve tefkerden ziyade hakikati gösterebilir.

3 — Bundan evvelki cevaplarımda buna ettiğimi sanıyorum. Kemal'in bizde yağı ruh, ne yazık ki o yetisemedi, bugünmes'ud rejimimizde tam bir hakikat oldur. O, bunu istiyordu; milletinin büzulümlerden cehaletlerden uzak, tam siyle hür bir dünyada yaşarken görmek u... Fakat ömrü vefa etmedi, ruhu halde çok bahtiyardır.

Kemal'e çatanlar bir, iki de olsa böyle müteredditiği Türk cemiyeti yetiştirmemelidir. Bir insanı bir cepheden almamalıdır: Cihangirâne bir devlet çıkardık bir asiretten demisse bilâkis ben bununla iftihar ederim. O bir avuç ki Vivana kapılarına dayanmış, bir de onun muazzam halini düşünün!. Ben N. Kemal'e karşı sarsılmaz bir sevgi taşırım San'atından bir sey kalmadı. fakat fikirleri bakidir, onlara bağlıyımdır... Kemal, bir cam dibinde değil, yalcın bir kayanın üzerinde her tarafından uğultular ve tehlikelerden örülmüş alevlerle esen ortadan kaldırıcı rüzgârlar arasında yaşıyordu.

Şu N. Kemal davası bitse de biz de onu millî mukaddesatımız arasında bir aziz olarak takdis etsek... ,

Halit Fahri vaktin darlığı sebebile bitirdi Büyük şükranla ayrıldım..

Dündar AKÜNAL

Gök

Cumhuriyet, S. 21, 27 Birincikânun 1941

Yazan : **Edip AYEL**

Bir kuştu güneş.. akşam uçmuş mu dalından?
Örtmekte semâ alnını renk renk peçesiyle;
Bıktım şu saadet denilen kurt masalından,
Kaldım gene hüznün sabah olmaz gecesiyle.

Örtmekte semâ alnını rekn rekn peçesiyle,
Boşluklara baktım: dolu her yanda kıvılcım;
Kaldım gene hüznün sabah olmaz gecesiyle,
Bilmem nedir artık göğe bakmakta kazancım.

Boşluklara baktım: dolu her yanda kıvılcım,
Akşam gene atmış göğe kıpkırmızı pençe;
Bilmem nedir artık göğe bakmakta kazancım,
Bir yaysa bu hicrân, ona göğsüm de kemençe.

Akşam gene atmış göğe kıpkırmızı pençe,
Öksüz gene yollar, gene küsmüş gibi her çam;
Bir yaysa bu hicrân, ona göğsüm de kemençe,
İnmekte benim üstüme çoktanberi akşam.

Öksüz gene yollar, gene küskün gibi her çam,
Binlerce avuç altın atılmakta semâya;
İnmekte benim üstüme çoktanberi akşam,
Akşam yetişir yıldızı sönmüş fukarâya!

Binlerce avuç altın atılmakta semâya,
Gökler kanıyor sanki vurulmuş ta alından;
Akşam yetişir yıldızı sönmüş fukarâya,
Bir kuştu güneş.. akşam uçurmuş mu dalından?

Edip AYEL

Malezya'da kullanılan bir nazım şekli: Pantum.

Vecizeler

Bir davanın kaybedilmesinin mes'uliyeti ona aleyhtar olanlardan ziyade onu müdafaa edenlere aittir.

V. de MEAUX

En önce öğrenilecek şeylerden birisi de hatır saymak ilmidir.

DIDEROT

İntikam almak, kendi davasında kendi hâkimlik etmek demektir.

M. de PUISIEUX

İyiye karş iyiyim; kötüye karş gene iyiyim.

LAO - TSEU

Bir çok şeye ayni zamanda teşebbüs etmemek : çok bilmenin bir sırrı da budur.

LOCKE

344

ırapça kelimelerde millî dehâmız

Yazan:
Ali Canip Yöntem

Brochelmann'dan, Huart'dan, Bar-l'a, hattâ hâlis arap olan Corci Zey-n'a kadar Aap hayat ve irfaniyle aşan müverrihler şu noktada birle-: İslâmiyetle başlayan kültür asını tesis eden adamların çoğu değildir. Bunun da sebebi, İslâ-t zuhur ettiği zaman, Araplardan unun okuma yazma bilmemeleridir. ar, meselâ metafiziğe dair bir me-yi anlamak istedikleri zaman, ara-da yaşayan Yahudilerden, Hıris-anlardan öğrenirlerdi. Bu câhil çöl , İslâmiyetin ilk devirlerinde de ir ihtiyacı duymamışlardı. Onla-vazifeleri dinin yayılmasına çalış-ı. İlim namına Kur'andan başka muhtaç olmadıklarına inanıyor-. Bir taraftan, aslı Arap olan müitlerden çoğunun harplerde ölmesi, taraftan İslâmiyet sahasının gittik-genişlemesi Arap dilinde okunuş ın değişmesine, aslının bozulma-sebep olmuştu. Dil kaidelerinin ve nelerin toplanması ihtiyacı mey-a çıktı. Buna da Araplardan ziya-Arap olmıyan müslümanlar muh-ı. İşte bu sebepten dil âlimlerinin çoğu, başka milletlere mensup amlar arasında yetişti. Burada İran-ve Türkler ilk safta görünür. Hâ-'yet gururu Araplara, ilimle uğ-ağı aşağı bir şey saydırmıştı. On-devlet adamı olmakla iftihar edi-ardı. Hülâsa bedevî bir Arap hü-eti demek olan Emevîler devrinde Araplar millî ihtirası, kültür sa-a pek yükseltememişlerdi. Hâlâ, r'andan başka hiç bir ilmi, uğraş-ağa lâyık görmüyorlardı. Ancak, rapça, din lisanı olduğu için, İslâ-tle başlayan irfan hayatı tabiatiyle dille ifade edilmiş ve bunun da ne-i olarak Asya, Afrika ahalisi bu etrafında birleşmişlerdir.

İşte bir taraftan nahiv, lûgat, tarih, sir, felsefe, tıp ve diğer ilimlerde, taraftan yazıda, tezhipte ve alelû-n güzel san'atlarda başka millet-ve bu arada büyük Türk milleti-mensup fertlerin teferruat etmesinin İslâm dünyasının ancak bunlar sa-nde yükselmesinin ve genişlemesi-n sebepleri bu suretle sarahat kaza-, iyice anlaşılır.

***

Bu, ilk devirlere aittir. İslâm mede-niyeti ilerledikçe Araplardan başka milletlerin bu medeniyete hizmeti daha genişlemiş ve daha başkalaşmıştır. İlim dili Arapça olmakta devam etmekle beraber asırlar geçtikçe her mil-let kendi diline doğru yürümeğe başladı. Gitgide başka milletlerin diliyle de ilim kitapları meydana geldi. Daima büyük imparatorluklar kuran Türk milleti de öz diliyle yazı yazan âlimler yetiştirdi, zaman ilerledikçe Türkler Arapçadan aldıkları kelimelere daha geniş ve ilmî manalar vermişler, dolayısile bu dili zenginleştirmişlerdir. İşte Anadolu lehçesini ve esasını bu lehçeyi teşkil eden eski kitap lisanını bu noktadan tetkik edersek Türklerin Arap dilini nasıl zenginleştirip ilmileştirdiklerini açıkça anlarız. Bu hâlin tarihî yürüyüşünü bilmeyenler, büyük milletimizin Arapça üzerindeki tasarrufunun ehemmiyetini takdir edememişler, kâh «bu kelimenin Arapçada böyle manası yoktur, yanlıştır», kâh «Osmanlıca uydurma bir dildir» demişlerdir. Hiç şüphe yok ki biz bugün has türkçesi olan Arapça kelimeleri atmış bulunuyoruz. Ve pek iyi etmiş oluyoruz. Ancak tarihî bir hakikat olarak şunu da tekrarlamalıyız ki atalarımız körkörüne Arapçanın esiri olmamışlar, o dili asıl sahiplerinden ziyade işlemişler, kendi dillerine aldıkları Arap kelimelerine geniş manalar vermişlerdir.

İşte bir kaç misal:

Muadele: esasen «bir şeyle birleşmek, bir işte müşküle uğrandığı zaman o işi yapıp yapmamakta tereddüt etmek, deve üstünde bir adama arkadaşlık etmek, nihayet bir şey iğrilmek» manalarına gelir. Biz onu ilmî bir manaya yükseltmişiz. Bugün «Muadele» deyince Frenklerin «équation» dedikleri mefhumu anlıyoruz.

Adese: mercimek manasınadır. Fakat hiç bir Türk «adese» denince «mercimek» i hatırlamaz, Frenklerin «lentille» dedikleri şeyi anlar.

İstiklâl: esas arapçasında asla «indépendance» manası yoktur. Bakınız arapça aslında istkilâl'den neler anlaşılabileceğini görelim: 1 — Bir şeyi kaldırıp yüklenmek, 2 — Kuşun havada yükselmesi kabilinden yükselmek, 3 — Nebatın uzayıp boylanması, 4 — Bir yerden köçüp gitmek, 5 — Bir şeyi azımsamak, 6 — Öfkelenmek, 7 — Bir adamı titreme tutmak...

İşte Arab'ın istiklâl'i ancak bunlardır.

Tahassüs: biz ona psikolojik bi mânâ vermişiz, «tahassüs» deyince yüksek bir mefhum idrâk ediyoruz frenklerin «sensation» dedikleri ruh hâdiseyi anlıyoruz. Halbuki asıl arapçada «tahassüs» ün mânâsı ne kadar basittir: ötekinin berikinin sözüne kulak verip dinlemek, ahali arasında havadis araştırmak.

Bu misaller yüz değil, beş yüz değil, binleri ve binleri bulur.

Türk milletinin İslâm Medeniyet

VATAN TÜRKÜSÜ

Yazan: Namık KEMAL.

İşte adû karşıda, hazır silâh;
Arş yiğitler, vatan imdadına!
Arş, ileri arş, bizimdir felâh;
Arş yiğitler vatan imdadına!

***

Şanı vatan, hıfzı bilâdü ibad
Etmededir süngünüze istinad.
Milleti eyler misiniz nâ murad?
Arş yiğitler, vatan imdadına!

***

Cümlemizin validemizdir vatan
Herkesi lütfiyle odur besleyen,
Bastı adû göğsüne biz sağ iken,
Arş yiğitler, vatan imdadına!

***

Rehberimiz gayreti merdanedir,
Her taşımız bir nice bin cânedir
Câne değil, meyl bugün şânedir,
Arş yiğitler, vatan imdadına!

***

Yâre nişandır tenine erlerin,
Mevt ise son rütbesidir askerin,
Altı da bir üstü de birdir yerin,
Arş yiğitler vatan imdadına!

Namık KEMAL

345

Millî bir ülkünün hayatî ehemmiyeti

Yazan :
Dr. M. Hakkı AKANSEL

Ülkü; ideal, mefkûre, yüksek ve temiz emel, şahsî menfaat gözetemiyen istek demektir.

Bizim burada bahsedeceğimiz ülkü, yurdun yükselmesi, kuvvetli olması, terakki etmesi gayesidir. Millî ülküsüz bir millet yaşayamaz. Halkın fakir, cahil, ekmek parasından başka bir şey düşünmeğe vakti olmayan tabakasında bulunmamasına göz yumulabilir. Lâkin, memleketin yüksek, okumuş kısmında, devletin idare manivelâsını ellerinde tutanlarda, yüksek rütbeli subaylarda bulunması mecburîdir. Aksi halde, uçuruma yuvarlanmak tehlikesi büyüktür.

Aşağıdaki satırlar, bu fikre kandırmak için yazılmıştır.

1870 de, Fransanın mağlûbiyetini ve Almanyanın zaferini izah eden, meşhur halis Fransız filozofu (Renan) ın (La réforme intellectuelle et morale de la France — Fransanın zihnî ve ahlâkî kalkınması) isminde, 1870 Fransa mağlûbiyetinden sonra yazılmış, çok değerli bir eseri vardır. Yüksek zekâ mahsullerinin ölmezliğine bir şahit de bu kitaptır : yetmiş sene evvel yazıldığı halde, dün kaleme alınmış gibi, içindeki fikirler, o kadar canlı, o kadar kurtarıcı, o kadar zemin ve zamana uygundur. Renan, Fransanın mağlûbiyetinin sebeplerini, kendine mahsus olan derin bir görüş ve bilgi ve büyük bir (düşünme namusu) ile, ve hoşa gitmeyeceğini, şahsına kaygılar, elemler doğuracağını bile bile, büyük bir cesaretle, anlatıyor. Bu fikirler, Fransanın ve garbî Avrupanın öteki milletlerinin 1940 mağlûbiyetine de, her bakımdan, tamamile tatbik olunabilir, ve bizim için de kurtarıcı bir derstir. Onun için, esaslı yerlerini, vicdanlı ve yurdsever Türk aydınlarının (okumuşlarının) gözleri önüne koymağı bir yurt borcu bildim.

Renan, evvelâ, milletine acı hakikatleri söyliyen bir fikir adamının vazifesinin peknankör olduğunu bildiriyor : (Kudüs şehrinin duvarları üzerinde dolaşıp : (Doğunun sesleri : Batının sesleri! Dört rüzgârın sesleri! Felâket Kudüse ve onun tapınağına!) diye bağıran (deli) nin rolüne benzediğini söylüyor (1).

Renan, evvelâ, Almanların Fransayı 1870 de yenmelerinin sebeplerini şöyle anlatıyor : (Almanya benim hocamdı, bende en iyi olan şeyi ona borçlu olduğum kanaati vardı. Bu millet, bana (İdealizmi-me mefkûreciliği) öğretmişti. Ben, bu milleti, yurttaşlarıma, en ahlâklı kültürlü (okumuş) millet olarak takdim etmiştim). (Kimse, benden fazla, Alman ırkının yüksek vasıflarını takdir etmedi : ciddiyet, bilgi, dikkatle çalışmak, vazife hissi. Fransızlar ise gurur (vanité) ve şeref duygularile hareket ederler. (Almanyanın büyük üstünlüğü dimağî (zihnî) dir. Fakat, burada da, Almanya her şeye sâhip olduğunu sanmasın: onda, incelik ve zarafet yoktur). (Orta-çağ Fransası jermanik bir yapıdır, jermen askerî beyzadeler tarafından kurulmuştur. Fransanın askerî zihniyeti Jermanyadan geliyordu. Fransa (büyük ihtilâli) bunu yıktı; askerî zihniyet kalmadı. Fransa Harbiye mektebine (Sensir), fransız halkının en fakir tabakası çocuklarını yolladı).

Renanın şu düşüncesi, onda, uzağı görmek kabiliyetinin ne kadar fazla olduğunu gösterir : (Derebeylik ve askerî zihniyetine sahip olması dolayısile, Jermen ırkı, büyük bir ihtimal ile, sosyalistliğe ve müsavatçı Demokrasiye galebe edecektir. (Selt - Kelt) ırkına mensup olup bizlerde, bunlar kolaylıkla durdurulamayacaktır; ve bu hal eski tarihî misallere uygun olacaktır.) (Sosyalistliğin her bir adımı Jermenliğin ileri gidişi olacaktır. Bütün sosyalist memleketlerin, bir gün, Almanlar tarafından idare edileceği sezilmektedir. Dördüncü ve beşinci asırların Jermen istilâları da bu gibi sebeplerden ileri geldi. Çünkü, (Roma, iyi jandarma yetiştirememişti). (Almanyada, askerî meslek, başlıca şeref ve haysiyet kaynağı, bir nevi (Bilgiç meslek) addolunuyor. Bizde ise, gözden düşük, tenbellik ve işsizlik mesleği addolunuyordu. Alman zekâsı, metodlarının (usullerinin) kudretini (Öldürmek sanatı) na da tatbik etmişti. (Biz, Napolyon devrinin bütün hâtıralarını söküp atmağa bakarken, Almanyada, Şarnhorstların eski zihniyeti devam ediyordu. Bizde, askerî hâtıralara ait yurdseverlik (şovinizm-ifrat milliyetçilik) addolunurken, bütün Almanlar (ifrat milliyetçi-şoven) idiler, ve bununla iftihar ediyorlardı. Fransız (liberalliği-hürriyetseverliği) nin meyli, Devletin salâhiyetlerini azaltmak, buna karşılık, ferdin hürriyetini arttırmak idi. Prusyada ise, fert, Devlet tarafından terbiye ve talim edilir, kendisine ahlâk prensipleri aşılanır, daima gözönünde tutulurdu. Bizde bir tane şeref ve haysiyet ölçüsü vardır. Almanyada ise, beyzade, burjuva, profesör, köylü ve amele için ayrı ayrı düsturlar vardır. İnsanın hakları ve vazifeleri fikri az anlaşılır. Bu, büyük bir kuvvettir. Çünkü, müsavat, siyasî ve askerî en büyük zayıflık sebebdir) (Almanlarda, Bilgi, Tenkit, Zekânın genişliği ve kat'iyet vardır. Prusya terbiyesi, bu vasıfları en yüksek dereceye çıkardı. Bizim Fransız terbiyesi ise, bu vasıfları körleştirir veya olgunlaştırmaz. Bir de, bunlara (ahlâkî) vasıfları katınız : bir millete (iffet ve imsak-kadınla temasta itidal) (cafeté) (1) ne kadar fazla olursa, bu hassaya daha az mâlik olan öteki milletleri her zaman mağlûbeder. Meşhur eski Yunan fikir

(1) Bu rol, 1630 da, dördüncü Murada (telhisler) yazıp takdim eden, ve Hammerin (Osmanlıların Monteskiyösüdür) dediği (Koç bey) in rolüdür. Bu rol, 1866 da, İngiliz milletini, daldığı zenginlik ve rahatlık uykusundan uyandırmak için, (Kömür meselesi) ismile yazdığı kitapta, daha o vakit, geleceği bütün çıplaklığı ile İngilizlerin gözü önüne koyan (Stanley Jevons) ün rolüdür. Bu rol....

(1) Renan, bu kelimeyi, yalnız tenasi bahsi için değil, belki bütün sefahat ve alâksızlık için kullanmıştır sanırım.

---

noktadan da tetkikler yapmak bize vazifedir. Tanzimatı müteâkıp meydana gelen Avrupaî edebiyat eserlerisırasiyle filolojik tetebbulara tâbi utarsak arapça kelimelere gitgide da modern mânâlar verdiğimizi, Şinaden Namık Kemal'e, Namık Kemal'n Halit Ziyaya, Tevfik Fikret'e doğbu işin nasıl genişlediğini anlarız. , demek değildir ki: biz arapçaya rruf etmişiz, arapça kelimelere k manalar vermişiz, öyleyse bunları dilimizden atmıyalım. Hayır, bu demektir ki İslâm Medeniyeti dairesinde büyük milletimizin rolünü öğrenelim, arapçayı Türklerin nasıl zenginleştirdiğini bilelim ve cihana bildirelim. Arapça kelimeler yerine, yaşayan dildeki öz Türkçe kelimeleri koymak ayrı bir millî iştir.

Tarihî ve filolojik esaslara dayanmıyan iddialar, bize çok bir şey kazandırmaz. Yalnız bazı benzeyişlere bakarak filân ve filân kelimelerin aslının Türkçe olduğunu ileri sürmemazur, fakat romantik bir millî harekettir. Bu gibi hareketler müddeilerinin duygularına hörmet etmemiz emreder. Çünkü samimî bir millî duygunun ifadeleridir. Fakat, millî hisler tesir sahası millî hudutlarımızdır. Cihan ilim âlemine ancak tarihle isbat edilebilecek hakikatleri kabul ettirebiliriz.

Ali Canib Yöntem

346

amı Plütark'ın : (Büyük İskenderin fa-ti ve talii) ve (Romanın fazileti ve talii) ımlı güzel eserlerini okumuş olanlar, bu ctayı daha iyi kavrarlar). Fransa (büyük lâl) i yaparken, Prusyada eski idare tar-kaldı. Bu suretle, Prusya, sosyalist, ihti-ıci, sınaî ve iktisadî (maddiyetçilik-mater-ılizm) den masun kaldı. Bunlar, öteki mil-erin (virilité-erkeklik) ini körleştirdi-. (Harp), (hodbin) düşüncelerin tamamen okluğu demektir. Çünkü, zaferden sonra, u en fazla te'min edenler, yâni (şehitler) ıyatta değildir. Harp, feragat duygusunun tamasının, ferdî hakların istenmesindeki rlığın zıddıdır. Böyle bir zihniyet ile betmek imkânı yoktur. Demokrasi ise (disiplin) i inkâr eder. Almanyanın zaferi, siplinli insanın disiplinsiz insana karşı za-feri, saygılı, ihtimamlı, dikkatli, metodik (u-sul dairesinde çalışan) insanın, bu vasıfları haiz olmayan insana karşı zaferidir. Bilgi-nin, zekânın, mantığın zaferidir (2).

(Milletin aşağı tabakalarının kendi kendini idaresi gibi fikirler, bir milleti kuvvetlendirmek şöyle dursun, onun elinden silâhlarını alır).

İşte, Renan, 1870 de, Alman zaferinin sebeplerini böylece sayıyor.

Şimdi, Fransızların zayıflığının sebeplerine geçelim :

(Demokrasinin yanlış anlaşılması yüzünden, Fransada, hükûmet, kıskanç ve meziyetsiz bir takım (politisiyen-siyaseti şahsî emellere âlet edenler) in eline geçmişti). (Yüksek bir ideal peşinden koşmaktan vazgeçen bir millet, alçala, alçala, en sonunda batar). (Amelenin ve köylünün maddî iştihalarının artması, Fransada, yurdseverliği ve cengâverlik ruhunu öldürdü).

(Ucuz bir idare, harp aleyhtarlığı, müsavat, memleketin şan ve şerefine tamamen kayıtsızlık, elle tutulmayan, gözle görülmeyen vatan gayeleri için hiç bir fedakârlık etmemek! İşte Fransız köylüsü!). (Büyük gayeler peşinden koşmağa veda etmek, bence : (Fransa mahvoldu) manasınadır. (Fransada, halkın çoğunun düşüncesi şudur: (rahatça zengin olmalarına ilişilmesin de, ne yapılırsa yapılsın). (Siyasette yalnız (maddiyetçilik) : işte Fransa vilâyetlerinin zihniyeti budur. Fransızların pek büyük çokluğunun düşüncesi budur. Bu düşünce gayet sathîdir, fevkalâde dar kafalıdır. Onun için, bir milletin mukadderatını idare edemez). (Yeni bir nizam kurmak ve onu beslemek için lâzım olan fedakârlık miktarını basit burjuva âdiliği tedarik edemez). (Üçüncü Napolyon devri milleti zengin etti. Halkın çoğunu memnun etti. Fakat, halkın seviyesini düşürdü. Devleti, (ahlâkî temeli olmayan) bir hale koydu. Köylü zengin oluyordu, lâkin zekâ itibarile yükselmiyordu. Milletin içinden yeni zekâlar çıkıyordu, fakat, muhiti fakirleşiyordu. Üniversite zayıftı, târih ve felsefe kaldırılmış gibiydi. Orijinal (mümtaz) olan her insan, kendi yurdunda, bir nevi sürgüne maruz kalıyordu. Paris, yalnız zevk ve sefahat arayanlarla dolmuştu. Bunlar ise, âdi bir matbuat ve edebiyatı teşvik ediyorlardı). (Memleket, gittikçe, (iğrenç bir maddiyetçilik-matérialisme hideux) içinde batıyordu). (Alevsiz, ışıksız bir ateş, hararetsiz bir kalb, duyduğunu söylemesini bilen fikir adamlarından mahrum bir memleket, mahrekinde mekanik surette dolaşan ölü bir seyyare! İşte Fransa!). (İdarî çürüme, Napolide ve İspanyada olduğu gibi, (teşkilâtlandırılmış hırsızlık) değildi; beceriksizlik, tenbellik, umumî ihmâlcilik, (devlet işi) için tam bir kayıtsızlık vardı. Her memurluk, hiç bir iş yapmadan boi para almağa mahsus bir (sinekür-işi yok, parası bol memurluk) idi. Bununla beraber, kimseye bir şey söylenemezdi). (Her memur, dokunulması günah olan bir mukaddes kişi idi). (İftira hakkındaki bir kanun-ki en az şeref ve haysiyeti olanları korumak için yapılmışa benziyordu- ve matbuatın âdiliği, açgözlülüğü neticesinde, memurlar ve matbuat, halk nazarında, gözden düşmüştü. Namussuzlara, âdilere büyük bir üstünlük imtiyazı verilmişti. Bir kimse, azıcık bir (Tenkide yeltenecek olsa, derhal, ayrı bir insan, ve çok geçmeden, (tehlikeli bir dam) oluyordu. Ona cefa edilmezdi: buna hiç lüzum yoktu. Her şey, umumî bir tenbellik, dikkatsizlik ve kat'iyetsizlik içinde sönüp gidiyordu. Faydalı irşatlarda bulunan bir kaç zeki ve temiz yürekli insan ise nüfuz sahibi değillerdi. Resmî idarenin mağrur küstahlığı, bütün Avrupanın kendisini takdir ettiğini ve kendisine imrendiğini sanıyordu, ve, her mütaleayı faydasız, her islah fikrini imkânsız bir hale koymuştu).

(Mühalefet te, hükûmetten daha nurlu değildi : sathî Fransız (radikalizm) inin görenek çamurunda saplanmış kalmıştı). (Devlet adamlarında, fikir züğürtlüğünü örten bir ağız kalabalığı, (declamation-ötmek), ve tarafgirlik hâkimdi. Vilâyetler ise, Amerikan vârî bir refah istiyorlardı : zenginlik, maddiyetçilik! Bilgisiz, sanatsız, şerefsiz bir ömür!). (Fransa, pupa yelken, âdiliğe, bayağiliğe doğru gidiyordu). (Bir taraftan, maddî umranın terakkileri burjuva sınıfını işgal ediyor, diğer taraftan, içtimaî meseleler, vatanî meseleleri örtüyordu. Bu iki cins meselele tahtaravalli oynarlar, birisi yükselirse öteki alçalır. Amelenin refahı, onu, ahlâken yükseltmemişti. Halk tabakası, kolay, âdî, bedenî zevklerin efsununa yüksek ve okumuş tabaka kadar dayanamaz. Bu zevklerden bıkkınlık gelirse, o vakit, mahzurları azalır. Refahın ahlâksızlığa götürmemesi için, ona alışılmış olmak lâzımdır. Tahsilsiz insan, pek çabuk, eğlenceler, zevk ve sefahat içinde boğulur. O, bütün ağırlığı ve kabalığıyla, bunları ciddiye alır. Onlardan nefret etmez. Alman milletinin daha yüksek ahlâklı oması, onun, bu vakte kadar, sert muamele görmüş olmasındandır(1).

(Bir memleket, onu yapan fertlerin basit bir toplantısından ibaret değildir. O, bir (ruh), bir (vicdan), bir şahsiyet, canlı bir terkiptir. Bu ruh, pek az miktarda insanlarda bulunabilir. Herkesin bu ruha iştirâk etmesi daha iyi olurdu. Fakat, pek lâzım olan bir şey varsa, o da, elenme ile, milletin diğer kısımarı uyurken ve duymazken, uyumayan ve düşünen bir başın teşekkül etmesidir. Umumî seçim usuliyle, Fransa, böyle, zeki, bilgili, manevî nüfuz ve salâhiyet (otorite) sahibi bir başa mâlik olamaz). (Fransada dahi, başka her hangi bir millette olduğu kadar, zeki ve iyi kalbli insanlar vardır. Fakat, bunlara ehemmiyet verilmiyor). (En bayağı insan, otuz altı milyon kişinin re'yinin toplantısından daha iyidir). (Fransanın elindeki bütün vasıtalara, cesaretine, iyi niyetine, ve hattâ zekâsına rağmen, fena tertiplendirilmiş bir kömür yığını gibi, havasızlıktan boğulacağından korkulur). Sosyalistliğin kaynağı olan (hodbinlik), Demokrasinin pınarı olan (kıskançlık) ancak zayıf bir millet yapabilir. O da, kuvvetli komşularına dayanamaz (1).

(Bir cemiyet, tabiî üstünlükleri tanımak ve kabul etmek şartile kuvvetli olabilir. Bu üstünlük ise hakikatte biriciktir : (doğuş üstünlüğü); çünkü, zihnî ve ahlâkî üstünlük, bir hayat tohumunun, hususî surette mazhariyetli şartlar içinde yeşerip serpilmesi demektir). (2).

(Ecdadı büyük işler görmüş, büyük kavgalara karışmış olan bir kimse, rahat ve âdi bir ömür sürmekte serbest değildir. Cetlerinin öldürdükleri kimselerin çocukları, onu, durmadan, bayağı ve rahat hayatı içinde rahatsız ederler; kılıçlarını alnına dayarlar). (Hafifmeşrep ve düşüncesiz olan Fransa, yarım asır önce, bütün Avrupa milletlerini tahkir ettiğini unutmuştu. Vasıfları, bizim ırkımızın vasıflarına taban tabana zıt olan bir komşuyu tahkir etmişti. Fransız vicdanı (şuuru) kısa ve çâlâktir. Alman vicdanı ise, uzun, inatçı ve derindir. Fransız iyi kalblidir, havâîdir; yaptığı, ve kendine yapılan

---

(1) Anatole France, bu fikri şöyle anlatır : (Piyanonun içine şampanya dökerek güya eğlenen âdi adamların sefahatı karşısında, kenarda ve mütevazi bir evcikte, kendisini (düşünmenin sâkin çılgınlıkları) na vermiş olan bir insanın vaziyeti ne kadar daha kibar, ne kadar daha yüksektir).

(1) Burada Renanın bu kadar uzağı gö-mesine şaşa kaldım : yüksek zekâ baş oluyor vesselâm.

(2) Renan, bu suretle (zekâ) nın bi (Allah vergisi) olduğunu, ve bir milletin, ancak bunu kabul etmek şartile yükselebileceğini anlatmak istiyor. Bunu daha iyi kavramak isterseniz, Karlaylın (dâhiler) yazısına, Oswaldın (büyük insanlar) ismindeki kitabına, eğer bunları bulamazsanız, benim, (Çınaraltı No. 13) da çıkmış olan (Zekâ) isimli yazıma başvurun.

(2) Renanın bu düşüncesi, 1940-1941 dünya harbinin bir çok safhalarını kuvvetli bir ışıkla aydınlatıyor.

347

Bugünkü Türkçülüğün esasları

Yazan : Hüseyin Namık Orkun

— XII —

Bir milletin tarihi o milletin kökü demektir. Bir ağaç büyümesini, gıdasını nasıl köküne borçlu ise bir millet de yarına hazırlığını ancak tarihten alabilir.

Millî tarihimizin iftihar etmiyeceğimiz, saklamak mecburiyetinde kaldığımız hiç bir noktası yoktur. O halde tarihimizi olduğu gibi meydana koymak ve onu bütün gençliğe anlatmak gerektir.

Türk; hiç bir zaman istiklâlini feda etmemiştir. Bunu tarihten bir sürü misal ile göstermeğe imkân vardır.

Türk; daima efendi olarak yaşamıştır. Bütün Asyanın tarihi Türk tarihi demektir. Çin ve Hind de dahil olmak üzere bütün Asya tarihi Türk tarihi ile öyle karışmış, girift bir hale gelmiştir ki Türk tarihini bilmeyince Asya tarihini anlamağa imkân yoktur. İşte bu bir kaç misal dahi bize tarihten nasıl ders alabileceğimizi gösterebilir.

Millî tarih çalışmaları bir taraftan ilmî bir surette devam ederken diğer taraftan da mekteplerimizde buna birinci derece yer vermemiz gerektir.

Her millet millî tarihine başlamadan evvel vesikalarını öne koyar. Binaenaleyh bizim de tarihimizi tetkik etmenin bundan başka yolu yoktur. Bir taraftan Türk tarihinin sistematik bir surette Çin, Hind, Rus, Ermeni, Yunan, Arab, Acem v.b. kavimler tarafından zaptedilen vesikaları asılları ve içindeki mühim mevkiini ve rolünü etrafiyle anlamak ve anlatmak için bu tercemelerile neşredilirken diğer taraftan da tarihimize aid vesikaları ayrıca asıllarile neşretmemiz gerektir. Bu hareket birinci adımdır. Ve birinci adım da atılmadan diğer adımları atmağa maddeten dahi imkân olamaz. Bu satırları yazarken sevimli Maarif Vekilimizin himmetile millî tarihimize aid eserlerin neşredilmeğe başlandığını da kaydetmemiz gerektir. Üstad İzmirli İsmail Hakkı ve Şerefeddin gibi vücutları ile iftihar ettiğimiz iki büyük âlimimiz bu vesikalardan bir kısmını ilmî bir surette neşretmişlerdir.

Gelelim ikinci cihete: Yani mekteplerimizde millî tarih meselesine... Türk tarihi kadar dünyada hiç bir milletin tarihi mihver ittihaz edilerek okutulamaz. Binaenaleyh dünya tarihini Türk tarihine mihver ittihaz ederek vermemiz gerektir. Millî tarihimiz Çin, Hind, Rus, Ermeni, Arab, Acem, Bizans, Fransız v.b. kavimlerin tarihi ile daima alâkadardır. O halde millî tarihimizin bu münasebetleri dolayısı ile bu kavimlerden de malûmat vermek pek kolaydır.

İlk mekteplerimizde sadece millî tarih okutulmalıdır. Ve yukarıda söylediğimiz gibi dolayısı ile başka kavimler hakkında da bir fikir verilebilir.

Orta mektepler ve liselerdeki tarih dersine gelince: Tarih dersi millî terbiye, millî benlik dersidir. O halde millî tarihimizin bu noktaları pek sarih bir surette tebarüz ettirilerek bir c kitabı hazırlamamız icab eder. başka milletlerin tarih tedrisatır bir misal alarak gösterelim: 451 nesinde Attilânın ordusu garb sefe yaparken Fransaya girmiş ve bu dunun dehşetinden bir çok şehir yurdlarını bırakarak sahillere kaçm başlamıştı. O zaman Paris şehri L tia adlı küçük bir kasaba idi. Bu saba halkı da derhal hazırlanm Attilânın ordusundan kurtulmak iş mişti. O zaman Geneviéve adlı bir ortaya atılmış, Atillâ ordusunun bur uğramıyacağını halka anlatmış ve hayet güç hal ile halkı hicretten geçirmişti. Şimdi bir az da bu kız kında malûmat verelim: Bu kızın b basa Severus, Annesi Gerontia c Parisin civarında Nanterre (eski is Nemetodurum) şehrinde oturuyorla dı. Kızları Geneviéve ise münzevi h yatı seven, çekingen ve daima ib ile meşgul olan bir kızdı. Yedi yaş da iken rahibe olmak istemiş, fak ailesi buna mani olmuştu. 429 se sinde bu şehire iki büyük din ad yani piskopos uğramış, hıristiyanl kabul etmemiş halka din telkinine lışmışlar, Geneviéve bunların da altında kalmıştı. On beş yaşına ge vakit bu genç kız anasını ve babas kaybetmiş ve Parise gelerek vaftiz nesinin yanında oturmağa başlan İşte burada ibadet ile meşgul olurk gaibden haber vermeğe başlamış, ağızdan ağıza dolaşarak falcılığı

---

fenalığı çabuk unutur. Alman ise kincidir, az civanmerttir, şeref ve haysiyet noktasını az anlar, affetmez). (Napolyon muharebelerinin uyandırdığı derin kin Almanyada bâki idi; Fransızlar ise, onları, başka bir devre ait zannediyorlardı, ve onların mesuliyetini kabul etmiyorlardı). (Fransa, budala bir maddiyetçiliğin yokuşunu inerken, Almanya, durmadan, intikam için hazırlanıyordu. Avrupada, İngiltere ve öteki memleketler de, bizimle beraber, sulh, sanayi ve ticaret yoluna koyulmuşlardı. Fakat, başka daha iki memleket vardı ki, bunlar, hâlâ, eski manâda ülkü, genişlemek, millî iman, ırk gururu peşinde koşuyorlardı : Prusya ve Rusya). (3).

İşte, filozof ve büyük yurtsever Renan, 1870 harbinde, Alman zaferinin sebeplerini böyle anlatıyor.

Bu eserden, bizim için dahi pek ziyade hayatî ehemmiyeti olan şu dersler çıkarılabilir :

1 — Bir memleket için, millî bir ülkünün, millî duygunun, millî âsabiyetin, her şeyden daha lâzım, herşeyden daha üstün bir gaye olması şarttır.

2 — Bir millet: yurtsever, millî bir ülküyü kavrayabilecek kadar zeki, okumuş, yüksek ahlâklı, yüksek ruhlu, nefis feragati sahibi, hodbinliğin, şahsî menfaatın, konforun, zevkin ve sefahatın üstüne çıkmasını bilir (mümtaz insanlar) tarafından idare edilmezse, o milletin zenginliği, refahı ve umranı, onu, muhakkak olan bir inkirazdan kurtaramaz.

İşte, Fransanın 1870 de ve, Renanın gözüyle görmediği, fakat zekâsile sezdiği, 1940 daki âkibeti meydanda! Fransanın bü zenginliği, bütün müstemlekeleri, bütün labalık nüfusu, bütün filozofları, bütün dipleri, bütün ileri sanayii, bütün sanat ları, onu, bu fecî âkibetten kurtaramadı.

Çünkü, Fransada, bunların hepsin daha lüzumlu olan (millî ruh), fırka kavgaları arasında, unutulmuş, ayaklar tına alınmıştı.

Bergson diyor ki : (Fertlerde olduğu gi bi, milletlerin de(manevî enerjisi kuv ve kudreti), onlardan üstün ve onlardan c ha kuvvetli olan bir (İdeal-Ülkü-Mefk sayesinde beslenir. Onlar, cesaretleri şevklerinin sarsıldığını anladıkları v bu ülkeye dört elle sarılırlar). İşte, biz de: millî bir ülküye sarılmamız, kurtul muzun biricik şartıdır.

Dünyanın bu karma karışık zamanı bizi, selâmet kıyısına ulaştıracak olan b cik (ruh durumu) budur.

(3) Renanın bu düşüncesi, 1941 de, Almanyanın, neden yalnız Rusyada ciddî bir ikavemet gördüğünü izah eder.

348

Seçme, güzel şiirler

YAKLAŞAN ÖLÜM

Tuttu dört yanımı karanlık bir sis;
Ümit, bir ağaçta kalan son yaprak!
Ey rüyâmda bile açmıyan nerkis,
Gözüme bakıyor açgözlü toprak!..

O. Sebati ERENGİL

BİR GEZİNTİ

Bülbüller ağlıyor sararan güle,
Alıpta göğsüne takan bile yok;
Türbeler bürünmüş siyah bir tüle,
Sönen kandilleri yakan bile yok...

Bahçeler, uzun bir aşka yeter mi?
Artık bu yollarda çiçek biter mi?
Dünden, son hatıra şu harap yer mi?
Yıkılan esere bakan bile yok...

Şimdi o günlere desinler yalan,
Harap bir mabettir gönlümü alan;
Tarihin en şanlı devrinden kalan,
Çeşmeler içinde akan bile yok...

Nâzım ARSLANGER

HAFIZAMDA MAHŞER VE KURTULUŞ

I

Hâfızamın içinde kurulmuş bir mahşer var :
Hal ve istikbal için bir sürü düşünceler
Ve bir mazi boyunca hortlıyan hatıralar
Önümden geçit resmi yaptılar birer, birer.

Dağ gibi dalgalandı hatıralar ve zaman;
Gönül dolusu hasret, yarıda kalmış aşklar,
Varılmamış arzular, sevki, nefret ve isyan.
Bu hortlak mahşerine hafızam, geliyor dar!

II

Kurtuluş yolu nerde? ne bir iz var, ne geçit!
Ufuklar kör, gök sağır, tâli aksi ve zalim,
Gönül lâf anlamıyor, söndü yanan her ümit,
Derdimi söylemeye meram etmiyor dilim;

Gösterse yollarını sükûn dolu bir iklim,
Kimseye görünmeden sessiz bir kapı açsam
Gizlice şu diyardan bir akşam vakti kaçsam!..

Hüseyin ULAŞ

---

rafa yayılmıştı. Bu kız hakkında verğimiz izahattan da görülüyor ki hâsede bir fevkalâdelik yoktur. Fakat basit hâdisenin Fransız mektep taplarında nasıl yazıldığını biliyor ısunuz?.. Bu kitaplarda Geneviéve millî kahraman gibi gösterilmiş ve taplarda buna aid resimler konularak âdiseden azamî derecede istifade ilmiştir.

İşte bizim millî tarihimiz de böyle yazılmalıdır. Fakat mübalâğaya ihtiyacımız yok... Çünkü bizim tarihimizde **Boarık** gibi ordusunun başına geçerek harb eden ve düşmanı esir alan kahraman kadınların sayısı çoktur. **Çit-ki** gibi, **Kuthen** gibi son okuna kadar kendisini müdafaa eden ve binlerce insan tarafından hücuma uğrayınca düşman elinde esir ve hakir olmaktansa karısı ve çocuklarını keserek intihar eden büyük kahramanlarımız millî tarihimizde doludur.

İşte bizim tarihte türkçülğümüz bu makalede bahsettiklerimizden ibarettir. Millî tarihimizin efsane ve destan kısmı ayrı bir ehemmiyet taşır. Bundan gelecek yazımızda bahsedeceğiz.

Hüseyin Namık Orkun

Telli kavak *(ikinci sayfadan devam)*

yapılacak evin, -tabiî köy evinin- damını tutacak düverler kadar kalın olmuştu. Ömerin bahçesi, köyün manzarasını bile âdeta değiştirmişti. Şimdi köylüler, yaz günleri, onun bahçesine, kavakların altında gezmiye bile geliyorlardı.

Bir gün, o büyük gün geldi. Ömer, kasabadan bir sürü adamı başına toplayıp, köye döndü. Bu adamlar ölçtüler, biçtiler, saydılar, elli kavağı satın aldılar. Onar liradan tamam beş yüz lirayı, Ömerin avucuna saydılar. İşler yolunda gitti; ağaçlar kesildi, katırlara, arabalara yüklenip gideceği yere gitti.

Bu iş, bütün köyü sersem etti. Böyle giderse Ömer, her yıl gelişen kavaklar yüzünden milyoner olacaktı. Onunla alay edenler, bu sefer onun ocağına düştüler :

— Aman Ömer Ağa! Sen bilirsin gayri, bana on tanecik olsun kavak fidanı...

Demiye başladılar.

O, müslüman bir adamdı. Kendisi bu kadar kazandığından dolayı Allaha bin bir kere şükür ediyordu. Herkese bol, bol fidan sattı.

***

Soğuk bir kış akşamıydı. Muallim, mektebi kapamış, evine dönüyordu. Köyün karanlık, sisli meydanından geçerken, Ömer Ağa, kahveden fırlıyarak, koluna yapıştı.

— Muallim efendi gel! Bir acı kahvemi iç yahul

Diye, onu kahveye doğru sürükledi. Muallim, onun hatırını kırmadı. Oturdular. Kahveler de geldi.

Muallim :

— E.. Anlat bakalım Ömer.. Kavakların büyüyor mu?

Diye, takıldı. Ömer, gene, düşünceliydi. Durdu, durdu, nihayet dayanamadı:

— Muallim efendi be.. Darılma emme, bu sefer ben sana bir akıl öğreteceğim.. Görüyorsun ki, az çok tecrübe sahibi olduk... Darılma emme..

— Darılmam canım, söyle.

Ömer, o zaman bütün ciddiyetini toplıyarak :

— Yirmi lira maaşla sürter durursun, kafanda bu kadar akıl var.. Gel, sen şu hocluğı bırak.. Benden çok zengin olursun. Dedi.

Samim KOCAGÖZ

Cumhuriyet Matbaası — İstanbul 1941